

**UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FILOZOFICKÁ FAKULTA**

BAKALÁRSKA PRÁCA

2010

Radka Kulichová

**UNIVERZITA KONŠTANTŇA FILOZOFA V NITRE
FAKULTA FILOZOFICKÁ**

**CHUDOBA AKO SPOLOČENSKY NEŽIADUCI JAV
A JEJ PODOBY (V REGIÓNE, OBCI, KOMPARÁCIE)**

Bakalárska práca

Študijný program: Sociológia (Jednoodborové štúdium, bakalársky I. st., denná forma)

Študijný odbor: 3.1.1 Sociológia

Školiace pracovisko: Katedra sociológie

Školiteľ: Prof. PhDr. Peter Ondrejko, PhD.

Nitra 2010

Radka Kulichová

Prehlasujem, že som bakalársku prácu vypracovala samostatne, pod odborným vedením konzultanta Prof. PhDr. Petra Ondrejkooviča, PhD. a použila som literatúru, ktorú uvádzam v zozname.

V Nitre 16.4.2010

.....

ABSTRAKT

KULICHOVÁ, Radka: Chudoba ako spoločensky nežiaduci jav a jej podoby. [Bakalárska práca]. Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. Filozofická fakulta. Katedra sociológie. Školiteľ: Prof. PhDr. Peter Ondrejko, PhD. Stupeň odbornej kvalifikácie: Bakalár (Bc.). Nitra: FF UKF, 2010. 49s.

Bakalárska práca prezentuje chudobu ako spoločensky nežiaduci jav. V súčasnom svete sa stretávame s mnohými problémami, ktoré sa týkajú spoločnosti. Konkrétnejšie sa v teoretickej časti našej práce zameriavame na všeobecnú charakteristiku chudoby, opisujeme jej podoby. Snažíme sa porovnať chudobu z historického hľadiska a jej súčasný stav. Každý spoločensky nežiaduci jav má niekde svoju príčinu, preto uvádzame jednotlivé príčiny chudoby a jej dôsledky. Chudoba vplýva aj na jednotlivcov spoločnosti, preto určitú časť venujeme aj chudobou ohrozeným skupinám obyvateľstva. Tretia kapitola hovorí ako by sa mohli dôsledky chudoby odstrániť, ako môžeme chudobu merať. V empirickej časti sme skúmali subjektívne názory ľudí na pojem chudoba. Zisťovali sme tiež hlavné príčiny jej vzniku a možnosti jej riešenia.

Kľúčové slová: chudoba, ohrozené skupiny, hmotná núdza, sociálna exklúzia, inklúzia, nezamestnanosť, bezdomovstvo

ABSTRACT

KULICHOVÁ, Radka: Poverty as a socially undesirable phenomenon and its forms. [Bachelor thesis]. Constantine The Philosopher University in Nitra. Faculty of Arts. Department of Sociology. Tutor: Prof. PhDr. Peter Ondrejko, PhD. Degree of qualification: Bachelor (Bc.). Nitra: FF UKF, 2010. 49s.

Bachelor work presents poverty as a socially undesirable phenomenon. In modern world we are confronted with many problems, which are part of our society. Theoretical part of this work exactly aims on general characteristics of the poverty and its examples. Our effort was pressed on historical aspect of poverty compared with today's living. Every unwelcomed phenomenon has somewhere its roots, the beginning of poverty and its consequences. Poverty influences many people of the society and one part of the work stresses on threaten groups of the population. The third chapter deals with opinions for removing and measuring of poverty. In empiric part we investigated subjective opinions of the people on poverty. We found out main reasons of developing and solving the problem.

Key words: poverty, threaten groups, substantial need, social exclusion, inclusion, unemployment, homelessness

PREDHOVOR

Chudoba predstavuje celosvetový problém, s ktorým zápasia aj najbohatšie krajiny sveta. Na Slovensku sa chudoba začala dostávať do povedomia po roku 1989. V súčasnosti je naša spoločnosť diferencovaná na chudobu a bohatstvo. Môžeme povedať, že chudoba predstavuje legitímnu súčasť modernej spoločnosti. Podstata tohto problému spočíva v negatívnych vlastnostiach ľudí a nezamestnaných ľudí. Časť spoločnosti je voči tomuto problému pohodlná. Chudoba predstavuje predovšetkým spoločenský a nielen ekonomický jav. Príčiny chudoby vyjadrujú mnohí autori rôzne. Chudoba a sociálne vylúčenie nie sú statické a s časom sa neustále menia.. Podmieňuje ich mnoho faktorov, a preto proces jej eliminácie je veľmi zložitý. Vyžaduje si to spoluprácu a úzku prepojenosť na národnej či medzinárodnej úrovni.

V práci sa v jednotlivých kapitolách zaoberáme chudobou ako spoločensky nežiaducim javom, ktorý sa vyskytuje v dnešnej modernej spoločnosti. Jej súčasťou sú aj mnohé ohrozené skupiny obyvateľstva, ktoré trpia chudobou alebo sociálnym vylúčením. Poukazujeme na riešenia problémov chudoby, vysvetľujeme príčiny tohto javu. Dôležité je o tomto jave hovoriť, treba ho analyzovať, poznávať jeho podoby, určovať príčiny a predovšetkým hľadať spôsoby na jeho odstránenie alebo elimináciu.

POĎAKOVANIE

Ďakujem školiteľovi mojej bakalárskej práce prof. PhDr. Petrovi Ondrejkoovi, PhD. za odborné vedenie a rady, za usmernenie pri písaní bakalárskej práce a za srdečný prístup.

OBSAH

ÚVOD	8
1 VŠEOBECNÁ CHARAKTERISTIKA CHUDOBY	9
1.1 Chudoba ako spoločensky nežiaduci jav	11
1.2 Teórie a podoby chudoby	12
1.3 Historické aspekty a súčasný stav chudoby.....	13
1.4 Príčiny chudoby	14
1.4.1 Nezamestnanosť ako jedna z hlavných príčin nárastu chudoby	16
2 SOCIÁLNE DÔSLEDKY CHUDOBY	19
2.1 Sociálna exklúzia a sociálna inklúzia.....	19
2.2 Chudobou ohrozené skupiny obyvateľstva	21
3 MOŽNOSTI RIEŠENIA CHUDOBY.....	24
3.1 Meranie chudoby.....	25
3.1.1 Laekenské indikátory sociálnej exklúzie (vylúčenia)	26
4 VŠEOBECNÁ CHARAKTERISTIKA DETVIANSKEHO REGIÓNU A OBCE STOŽOK	30
4.1 Komparácie.....	32
5 VYMEDZENIE CIEĽOV VÝSKUMU, HYPOTÉZ, VÝSKUMNEJ VZORKY A POUŽITEJ METÓDY	33
5.1 Ciele výskumu	33
5.2 Hypotézy.....	33
5.3 Výskumný súbor	34
5.4 Výskumná metóda a technika spracovania dát.....	35
6 VÝSLEDKY A INTERPRETÁCIA DÁT.....	36
6.1 Deskripcia údajov o chudobe.....	36
6.2 Štatistické testovanie hypotéz.....	41
ZÁVER	45
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY.....	47
PRÍLOHA A	50

ZOZNAM TABULIEK A GRAFOV

Tabuľka 1: Laekenské indikátory sociálnej exklúzie (vylúčenia) – primárne indikátory

Tabuľka 2: Laekenské indikátory sociálnej exklúzie (vylúčenia) – sekundárne indikátory

Tabuľka 3: Rozloženie pohlavia podľa miesta bydliska

Tabuľka 4: Chápanie pojmu chudoba

Tabuľka 5: Príčiny vzniku chudoby

Tabuľka 6: Je región chudobný a zmena bydliska = zlepšenie finančnej situácie

Tabuľka 7: Schopnosť platiť základné mesačné výdavky

Tabuľka 8: Spokojnosť so svojou finančnou situáciou

Tabuľka 9: Možnosti riešenia chudoby

Tabuľka 10: Pojem chudoba vzhľadom na miesto bydliska

Tabuľka 11: Finančné problémy vzhľadom na najvyššie ukončené vzdelanie

Tabuľka 12: Spokojnosť s finančnou situáciou vzhľadom na vek respondentov

Graf 1: Počet respondentov z hľadiska veku

Graf 2: Počet respondentov z hľadiska zamestnania

Graf 3: Konštatovanie, že človek je chudobný

Graf 4: Považujete svoju domácnosť za chudobnú, priemernú alebo bohatú?

Graf 5: Mávate finančné problémy?

ÚVOD

Pri písaní našej práce sme využívali mnohé pramene, ktoré nám pomohli vypracovať danú problematiku. Zamerali sme sa na jav, ktorý možno označiť ako jav spoločenský, ekonomický, sociálny a pod.

V súčasnom svete sa stretávame s mnohými problémami, o ktorých sa na verejnosti príliš nehovorí. V slovenskej spoločnosti sa o chudobe hovorí tiež veľmi málo. Akoby bola tabuizovaná. A práve táto nedostatočná, či takmer nijaká diskusia o tomto jave je poznačená množstvom neznalostí a predsudkov. V mnohých prípadoch sa stretávame s nerešpektovaním detských či ľudských práv. Práv človeka na dôstojný život a jeho právo nebyť chudobný.

Každá krajina si vytvára sama chudobných a určuje vlastnú hranicu chudoby. V socializme pojem chudoba neexistoval. Chudoba nemohla byť artikulovaná, to však neznamená že tam neboli chudobní. Po roku 1989 sa obnovil demokratizmus a začala sa formovať trhovú ekonomiku. Stretávame sa aj s názormi, že chudobní predstavujú daň za demokraciu. Na druhej strane sú názory, že chudoba vôbec neexistuje, pretože ju riešia sociálne dávky a sociálna pomoc v hmotnej núdzi.

V posledných rokoch dochádza k veľkej diferenciacii medzi obyvateľmi. To znamená, že sú skupiny občanov, s výrazne vyššími príjmami v porovnaní s občanmi, ktorých príjem predstavuje životné minimum. Preto chudobným, nachádzajúcim sa v nepriaznivej životnej situácii, pomáhajú jednotlivé nástroje a formy sociálnej pomoci, ktoré vychádzajú zo zákona o pomoci v hmotnej núdzi (Zákon č. 599/2003 Z. z.). Zákon č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách zabezpečuje nevyhnutné podmienky na uspokojovanie bio- psycho- sociálnych potrieb jednotlivca.

Bolo by pekné, keby sme na tvárach všetkých okolo žijúcich videli len úsmev, ktorý by naznačoval stopercentnú spokojnosť. Svet by bol bez chudoby nádherný. Všetci by mali to, čo je pre väčšinu normálne a pre mnohých nedosiahnuteľné. Preto musíme tento jav riešiť, analyzovať a snažiť sa o jeho elimináciu.

Tieto skutočnosti nás viedli k téme našej bakalárskej práce. V teoretickej časti rozoberáme chudobu z viacerých hľadísk a v empirickej časti sa zameriavame na prieskum subjektívnych názorov na chudobu, na jej príčiny a možnosti jej riešenia.

1 VŠEOBECNÁ CHARAKTERISTIKA CHUDOBY

Chudoba je paradoxne aj v 21. storočí jedným z najväčších sociálno-patologických javov. Sociálno-patologický jav je jav, ktorý znamená porušovanie sociálnych noriem správania alebo sociálnych noriem spoločnosti. Nejedná sa o žiadny okrajový jav. Podľa odhadov, dotýka sa približne 1/3 našej planéty. V postkomunistických krajinách býva jej výskyt spájaný s procesmi transformácie spoločnosti.

Všeobecne chápeme chudobu ako sociálny jav, ktorý je charakteristickým nedostatkom životných prostriedkov jednotlivca či skupín. Chudoba, bieda predstavuje extrémny prípad nerovnosti so všetkými dôsledkami, ktoré prináša. Jej nebezpečnosť z hľadiska sociálnej patológie spočíva v tom, že stojí často na začiatku celého reťazca sociálne deviantného správania. Vyvoláva bezdomovstvo, šírenie ochorení, kriminalitu, prostitúciu, vedie často k alkoholizmu, prípadne k ďalším závislostiam a môže končiť i samovražedným konaním. Je ťažké určiť hranice tohto javu. Za chudobu sa zvyčajne považuje stav, kedy sa človek dostáva pod hranicu životného minima. (Hroncová, Kraus a kol., 2006, s. 217)

Podľa P. Ondrejkooviča (2009, s. 84-85) je otázne, či chudobu možno skutočne nazvať sociálno-patologickým javom. Riešenie súvisí so samotným obsahom sociálnej patológie. V prípade chudoby je oveľa výstižnejšie hovoriť o spoločensky nežiaducom jave, pretože chudobu nemožno zaradiť ani medzi sociálne deviácie. Niekedy sa miesto mnohознаčne definovaného pojmu absolútnej chudoby používa pojem bieda. V porovnaní s pojmom bieda je chudoba považovaná za menej drastickú situáciu, v ktorej sa jednotlivec alebo sociálna skupina nachádzajú. Bieda sa často používa v súvislosti s hladom, odkázanosťou alebo duševným utrpením. Niekedy sa tieto dva pojmy zamieňajú. Vo svete sa často hovorí o tom, či je možné chudobu presne definovať. Stretávame sa s množstvami definícií a rozdielnym kvantitatívnym rozmerom tohto javu.

Podľa OSN (Kodaň, 1995) „je chudobný ten človek, ktorý trpí hladom a podvýživou, nemá prístup k pitnej vode, hygienickým zariadeniam ani zdravotnej starostlivosti, má obmedzený alebo nijaký prístup k vzdelaniu a informáciám. Okrem toho býva v neadekvátnych podmienkach, navyše v nezdravom životnom prostredí a v rámci jeho sociálnej skupiny rastie úmrtnosť.“ (Ondrejkoovič, 2009, s. 84)

„Ľudia žijú v chudobe, ak ich príjem a iné zdroje sú natoľko nedostatočné, že im neumožňujú dosiahnuť takú životnú úroveň, ktorá je akceptovateľná v spoločnosti, v ktorej žijú. V dôsledku chudoby môžu poznať mnohonásobné znevýhodnenie od nezamestnanosti, cez nízky príjem, zlé bývanie, nedostatočnú zdravotnú starostlivosť až po prekážky v prístupe k celoživotnému vzdelávaniu, kultúre, športu, či rekreácii. Sú často marginalizovaní a vylúčení z účasti na aktivitách (ekonomických, sociálnych a kultúrnych), ktoré sú bežné pre ostatných ľudí a ich prístup k základným právam môže byť obmedzený.“ (Tvrdoň, Kasanová, 2004, s. 16)

Teoreticky sa dá chudoba definovať ako absolútna a relatívna. Princíp absolútnej chudoby ju popisuje v termínoch prežitia a odvoláva sa na nevyhnutné podmienky, ktoré zabezpečujú, aby človek nezomrel. Princíp relatívnej chudoby hovorí, že jedincov, rodiny a skupiny možno považovať za chudobných, ak im chýbajú zdroje na zabezpečenie niektorých druhov stravy, životných podmienok a výdobytkov, ktoré sú zvyčajné v spoločnostiach, do ktorých patria. Do úvahy sa berie stupeň rozvoja spoločnosti a pomery, ktoré v nej prevládajú. (www.noveslovo.sk)

Podľa Európskej komisie (1984) možno za chudobných považovať osoby, rodiny a skupiny osôb, ktorých zdroje (materiálne, kultúrne a sociálne) sú také obmedzené, že ich vylučujú z minimálne akceptovateľného spôsobu života členských štátov, v ktorých žijú. (www.noveslovo.sk)

Karásek (1993, s. 53-67) rozlišuje dve vrstvy chudoby:

1. nižšiu vrstvu chudoby
2. širšiu vrstvu chudoby

Krause (1992, In: Ondrejko, 2001, s. 60 - 62) rozlišuje štyri princípy k definícii chudoby:

chudoba ako:

- absolútny jav- nedosahovanie stanoveného absolútneho životného minima (stav pod úrovňou životného minima)
- relatívny jav- za chudobného je považovaný každý, kto nedosahuje relatívne štandardy, závislé od bohatstva spoločnosti (životná situácia- vybavenie domácnosti, vzdelanie, sociálne kontakty, zdravie)

- subjektívny jav- chudobný je ten, kto má podľa subjektívneho odhadu tak málo prostriedkov na živobytie, že mu nedostačujú na základné životné potreby
- politický jav- občan si sám nie je schopný zabezpečiť starostlivosť o svoju osobu, starostlivosť o svoju domácnosť, ochranu a uplatňovanie svojich práv a právom chránených záujmov (poberanie sociálnych dávok)

„V Slovenskej republike je problematika skúmania chudoby dlhodobo predmetom pozornosti Výskumného ústavu práce, sociálnych vecí a rodiny a z hľadiska sociológie predmetom pozornosti Sociologického ústavu SAV.“ (Ondrejko, 2001, s. 68)

Chudoba sa používa nielen na označenie časti populácie určitej spoločnosti, ale aj na označenie spoločnosti ako celku. Chudoba je spoločným označením pre krajiny tretieho sveta. Na svete sú veľké rozdiely medzi prosperujúcimi a chudobnými. Dôležité je však povedať, že ani tá populácia, ktorá dosahuje príjem nad životné minimum nevykazuje vyšší životný štandard ako chudobní. V EÚ sa používa definícia chudoby podľa Rady Európy. Za hranicu chudoby u nás pokladáme životné minimum. Životné minimum (Zákon č. 252/2009 Z. z.) je spoločensky uznaná minimálna hranica príjmov fyzickej osoby, pod ktorou nastáva stav jej hmotnej núdze. V slovenskej legislatíve chudoba nie je definovaná a za jej synonymum pokladáme hmotnú núdzu. Pod hmotnou núdzou myslíme stav, keď príjem občana nedosahuje životné minimum ustanovené osobitným predpisom. Za príbuzný pojem chudoby pokladáme aj sociálnu núdzu, ktorá znamená stav, keď si občan nemôže zabezpečiť sám starostlivosť o seba, svoju domácnosť, ochranu a uplatňovanie svojich práv a právom chránených záujmov alebo kontakt so spoločenským prostredím vzhľadom na vek, nepriaznivý zdravotný stav, sociálnu neprispôsobivosť alebo stratu zamestnania. Hmotná núdza je chápaná ako dôsledok nedostatočného príjmu, kým sociálna núdza vyjadruje sociálnu exklúziu z rôznych dôvodov a jej dôsledky. (www.cphr.sk)

1.1 Chudoba ako spoločensky nežiaduci jav

Pre spoločnosť je žiadateľné, aby sa jedinec správal v spoločnosti tak, aby jeho správanie viedlo k relatívnej stabilite spoločenských javov. Na označenie nenormálnych, chorých, všeobecne nežiaducich spoločenských javov používame najmä termín sociálna

patológia. Práve ona sa zaoberá skúmaním a sankcionovanými formami deviantného správania, príčinami vzniku a prevenciou. Je ťažké presne vymedziť, čo je patologické. Súvisí to s obtiažnym definovaním pojmu normalita. Preto sa pokúsime tento pojem vyjadriť prostredníctvom spoločenských javov, postojov, vzorcov správania alebo kultúry. Na začiatku 20. storočia sa medzi sociálne nežiaduce javy zaraďovali najmä: samovražednosť, alkoholizmus, homosexualita, prostitúcia, rozvodovosť, nezamestnanosť a vojna. Neskôr sa k tejto skupine pridali aj drogové závislosti, násilie, a agresivita, ktoré predstavujú jedno z najväčších nebezpečenstiev. (Ondrejko, 2009, s. 23)

K sociálnej patológii zaraďujeme aj sociálne deviácie, anómiu, chudobu, agresiu, agresivitu a hostilitu, násilie páchané na ženách a deťoch, kriminalitu, najmä kriminalitu mládeže a patologické hráčstvo.

1.2 Teórie a podoby chudoby

Podľa Hroncovej a Krausa (2006, s. 217) znamená absolútna chudoba (bieda, hmotná núdza) stav, pod úrovňou životného minima, kedy je ohrozená samotná existencia.

P. Ondrejko (2009, s. 85) tvrdí, že táto koncepcia vychádza tiež z nedosahovania stanoveného životného minima, pričom vychádza zo stanovených alebo všeobecne uznávaných štandardov bývania, stravovania, obliekania. Niektoré absolútne koncepcie sú charakteristické určitou hranicou, pod ktorou už nie je možné udržiavať samotnú existenciu.

Relatívna chudoba sa ako udáva Hroncová, Kraus (2006, s. 217) týka každého človeka, ktorý nedosahuje určité štandardy dané spoločenskými pomermi a závisle na bohatstve konkrétnej spoločnosti. Každý preto, kto nedosahuje tieto životné štandardy sa cíti byť chudobný. Z toho vychádza, že chudobný človek v bohatej zemi nemôže byť porovnávaný s chudobným človekom v spoločnosti oveľa horšej prosperujúcej spoločnosti.

Podľa P. Ondrejko (2009, s. 86) sa pri tomto probléme vychádza z nedosahovaného určitého percenta príjmov na obyvateľa. Pojem relatívnej chudoby býva dopĺňaný životnou situáciou (vybavením domácností, vzdelaním, sociálnymi kontaktmi).

Subjektívna chudoba je podľa Hroncovej a Krausa (2006, s. 218) daná individuálnymi požiadavkami na životnú úroveň, rôznym chápaním základných životných potrieb, hodnotovým systémom a preto má veľmi variabilný charakter, ktorý je daný nielen

osobnostne, ale tiež v závislosti na tradíciách, geografických, klimatických a kultúrnych podmienkach.

Podľa P. Ondrejковиča (2009, s. 86) sa stretávame s mnohými rozdielmi medzi subjektívne pociťovanou chudobou, resp. životom pod úrovňou životného minima, prípadne na jeho úrovni a medzi životným minimom podľa zákona.

Politická chudoba znamená podľa Hroncovej a Krausa (2006, s. 217) situáciu sociálnej núdze, kedy si človek sám nemôže zabezpečiť domácnosť, svoju osobu vzhľadom k veku, zdravotnému stavu, strate zamestnania.

Podľa P. Ondrejковиča (2009, s. 86) spadá do politickej koncepcie chudoby ten, kto spĺňa kritéria stanovené štátom na poberanie sociálnych dávok.

Subjektívna chudoba je jedným z významných faktorov, ktoré poskytujú informáciu o charaktere chudoby a sociálneho vylúčenia na Slovensku. Vyplýva z názorov a pocitov tých, ktorých sa priamo dotýka. Do subjektívneho chápania chudoby patrí aj vnímanie situácie tých, ktorí sa radia ku chudobným. Subjektívne koncepty chudoby sa zakladajú na jej pociťovaní zo strany ľudí, ktorí sú označení za chudobných. Džambazovič (2007) tvrdí, že korelácia subjektívnej mienky s objektívnymi charakteristikami je vhodnou doplnkovou metódou k objektívnym mieram chudoby. Jednou zo základných črt chudoby je jej mnohodimenzionalita. (www.humannageografia.sk)

1.3 Historické aspekty a súčasný stav chudoby

Po stáročia sa chudoba považovala za hodnotu, ktorá vychádzala z myšlienky evanjelia. Šťastné detstvo a materské šťastie nebolo spájané s bohatstvom. Významne k tomu prispeli kresťanské náboženstvá, osobitne narodenie spasiteľa v chudobných podmienkach v Betleheme. Deti vyrastali v skromných pomeroch, kde bola chudoba znášaná dôstojne, deti vyrastali s láskyplnou starostlivosťou od rodičov, preto sa stávali bystrými osobnosťami. Pre chudobných boli deti ich bohatstvom. (Ondrejковиč, 2009, s. 80)

Ideál chudoby našiel svoj odraz i v početných sociálnych i náboženských hnutiach. Bohatstvo predstavovalo bremeno, ktorého sa bolo treba zbaviť. V tomto období bola chudoba chápaná pozitívne. V súčasnosti sa však obraz chudoby zmenil. Súčasná spoločnosť prisudzuje chudobe prvky neschopnosti, nevykonnosti alebo lenivosti.

Chudobní ľudia pociťujú chudobu ako vedomie sociálnej nerovnosti a ako neochotu spoločnosti túto situáciu riešiť. Sprievodným javom chudoby sa stáva hlad. Potraviny na celom svete drahšie a stávajú sa pre chudobných ľudí nezaplátiteľnými. (Ondrejko, 2009, s. 80)

„Odhady uvádzajú, že 850 miliónov obyvateľov tejto planéty chodí spať denne hladných. Ich chudoba, spojená s hladom je jedným z najväznejších poškodení ľudskej dôstojnosti.“ (Ondrejko, 2009, s. 81)

V súčasnosti sa chudoba na Slovensku meria podľa štandardov prijatých Európskou radou. Tie pokrývajú viaceré oblasti života ako napríklad úroveň vzdelania, zdravotný stav či nezamestnanosť. Chudoba sa tu definuje ako podiel ľudí žijúcich v domácnostiach, ktorých príjem je menší ako 60% mediánu. Medián je taká výška príjmu, pri ktorej presná polovica obyvateľstva zarába viac a druhá menej. To znamená, že u nás je miera chudoby 13,3%. Medzi skupiny ohrozené chudobou, patria najmä deti do 15 rokov, nezamestnaní, jednorodičovské a viacdtné rodiny. (www.noveslovo.sk)

Na Slovensku pretrvávajú výrazné regionálne rozdiely, ktoré sa prejavujú do rozdielných životných podmienok a šanci. Existujú u nás územia, ktoré sú znevýhodnené vo viacerých aspektoch (geograficky, sociálny, priemyselný,...). Aktuálnu situáciu týchto regiónov určuje nedostatok trvalého záujmu o znižovanie regionálnych rozdielov a zároveň je aj ich výsledkom historického vývoja. Sociológovia hovoria o regiónoch, ktoré sú nositeľmi historickej marginality. Sú to regióny, ktoré v minulosti dlhodobo stáli mimo hlavných procesov modernizácie. K územiám Slovenska s najvyššou mierou chudoby patrí Košický, Prešovský a Banskobystrický kraj. (www.noveslovo.sk)

1.4 Príčiny chudoby

Odpoveď na otázku, kde sú príčiny chudoby, súvisí s vnímaním sociálnej spravodlivosti a je vlastne otázkou o zodpovednosti. Kto je zodpovedný za to, že je niekto chudobný? Jednotlivec sám? Alebo spoločnosť? Zodpovedá človek sám za seba? Či nedostatočnej starostlivosti zo strany štátu? Komunistická ideológia pripisovala chudobu vykorisťovaniu pracujúcich kapitalistami. Preto navrhla odstrániť vykorisťovanie, čiže zlikvidovať súkromné vlastníctvo a trh. Toto riešenie okrem toho, že znamenalo pošliapanie základných práv a slobôd, viedlo k vytvoreniu neefektívneho ekonomického

systému a tým aj k životnej úrovni obyvateľstva nižšej, akoby bola v prípade zachovania trhového hospodárstva. Komunizmus padol, ale ním uplatňovaný spôsob uvažovania je tu stále prítomný: za svoj život nie sme zodpovednými sami, ale zodpovedný je niekto iný, najmä vláda, resp. štát. Dôsledkom takéhoto prístupu sú pasivita, kultúra závislosti a nedostatok iniciatívy. Teda presne tie veci, ktoré sú zdrojom chudoby a sú prekážkou všetkých snáh o jej riešenie. (www.konzervativizmus.sk)

Existujú mnohé názory na vyjadrenie príčin chudoby. P. Ondrejko (2009, s. 111-113) udáva tri charakteristické príčiny chudoby:

1. Veľké posuny vo vekovej štruktúre obyvateľstva.

- následkom poklesu obyvateľstva vo vekovej skupine 0-14 rokov vzniká nevyhnutnosť vytvárať väčšiu starostlivosť o deti a mládež, starostlivosť o vzdelávanie, plynulý prechod do sveta práce

2. Nevyriešené otázky integrácie rómskeho obyvateľstva do oficiálneho trhu práce, prekážky ich hospodárskej a sociálnej integrácie a napätie medzi menšinovými a väčšinovými kultúrami.

- nerovnováha, ktorá vyplýva z dlhodobosti a z bezradnosti v riešení problémov rómskeho obyvateľstva, si vyžaduje venovať maximálnu starostlivosť výchove a vzdelávaniu rómskej inteligencie, integrácie Rómov do trhu práce a prekonávanie napätia medzi menšinovými kultúrami

3. Rozsiahle zmeny kultúrnych hodnôt, sociálnych vzťahov, rodín a charakteru práce.

- pluralita hodnôt, individualizácia a oslabená sociálna solidarita vylučujú veľkú časť obyvateľstva z realizácie cieľov sprostredkovaných kultúrou

Podľa Mareša (1999, s.61) uvádzame tri typy ideológie chudoby:

1. Chudoba ako dôsledok usporiadania ekonomického a sociálneho systému v spoločnosti ako :

- nevyhnutný a žiadaný výsledok trhového hospodárstva, je považovaná za jav malého rozsahu

- nevyhnutný, ale napriek tomu nežiaduci dôsledok trhového hospodárstvom, je považovaná za jav trvalý, ktorý zasahuje väčšinu populácie

2. Chudoba ako výsledok lenivosti, neprezieravosti a nestriedmosti jedincov :

- ide o dôsledok individuálnych nedostatkov či amorálnosti, ktorý sa dá u individuálnych jedincov prekonať kultiváciou, disciplínou a novými postojmi

3. Chudoba ako dôsledok situačných faktorov:

- chudoba je daná situáciou, v ktorej sa chudobní pohybujú. Je sociálne dedená a odovzdáva sa z generácie na generáciu.

Mareš (1999, s. 13) považuje za hlavné príčiny chudoby:

- rýchla globalizácia ekonomiky, sprevádzaná zostrením svetovej konkurencie,
- rozsiahla rekonštrukcia ekonomík, sprevádzaná stratou istoty zamestnania a rastom štrukturálnej nezamestnanosti.

Podľa nášho názoru sú hlavnými príčinami chudoby politika štátu, ktorá ovplyvňuje existenciu celého ekonomického systému a ľudská apatia voči všetkému okolo nás.

1.4.1 Nezamestnanosť ako jedna z hlavných príčin nárastu chudoby

Sociálna politika je v súčasnosti zameraná na odstraňovanie nezamestnanosti. Príčinou vytvárania tejto definície je potreba zistiť resp. stanoviť kto má ako nezamestnaný právo na pomoc a podporu a ďalšie výhody vyplývajúce zo statusu nezamestnaného. Existuje niekoľko prístupov na vyjadrenie nezamestnanej osoby:

- „Definícia Medzinárodnej organizácie práce (ILO) predpokladá, že nezamestnaná osoba musí súčasne spĺňať tri znaky: schopnosť pracovať s ohľadom na vek, zdravotný stav a osobnú situáciu, ochotu zamestnať sa, t.j. prijať vhodné zamestnanie a napriek svojej primeranej snahe byť bez zamestnania.
- Za nezamestnanú považujeme osobu, ktorá hľadá prácu za mzdu, ale nemôže nájsť prácu primeranú svojim schopnostiam a za prijateľných podmienok. Táto definícia charakterizuje nezamestnanosť ako dôsledok deklasujúcich pracovných podmienok u zamestnávateľov, ktorí disponujú voľnými pracovnými miestami.

- Nezamestnaný je ten, kto je schopný a výkonný pracovník a je ochotný prijať prácu vo svojom odbore, ale nemôže nájsť zamestnanie pre nedostatok práce. V intenciách tejto definície sú kauzálnymi determinantami nezamestnanosti kvantitatívne a kvalitatívne zmeny v jednotlivých odboroch ľudskej činnosti, ktoré abstrahujú od ich pozitív, spôsobujú redukciiu pracovných príležitostí v útlmových odvetviach.“ (Hroncová, Kraus a kol., 2006, s. 219)

„Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti v znení neskorších predpisov považuje za nezamestnaného občana toho, kto nie je zamestnancom, neprevádzkuje samostatnú zárobkovú činnosť, nevykonáva zárobkovú činnosť v cudzine a nemá pravidelný príjem z inej činnosti.“ (Hroncová, Kraus a kol., 2006, s.220)

„Občania zaradení do pracovného procesu sa môžu dostať do situácií, keď sú síce zamestnaní, ale ich pracovná pozícia nenapĺňa status zamestnanca. Ide o prípady blízke nezamestnanosti. Patria sem:

- deklasujúca zamestnanosť, kedy sa odborný pracovník zamestnáva prácou, pre ktorú nie je potrebná jeho kvalifikácia,
- čiastočná zamestnanosť (resp. nezamestnanosť), keď zamestnanci trpia nedostatkom práce, prípadne sú platení tak, že to nestačí na pokrytie ich základných životných potrieb
- prezamestnanosť, keď neefektívne kvantitatívne, či organizačné rozmiestnenie pracovných síl u zamestnávateľa v sebe skrýva potenciál budúcej nezamestnanosti“ (Hroncová, Kraus a kol., 2006, s. 220)

Nezamestnanosť je sociálno-ekonomický jav, ktorý súvisí s trhom práce. Predstavuje nerovnováhu na trhu práce, medzi ponukou a dopytom po práci. Výška nezamestnanosti je mierou ekonomického zdravia národa. Hodnotíme to ako vážny ekonomický problém, pretože predstavuje stratenú potenciálnu hodnotu, ďalej i sociálny indikátor, pretože nezamestnanosť sa spája s takými spoločenskými javmi, medzi ktoré patrí napríklad zlé mentálne a fyzické zdravie, zvýšená rozvodovosť, zločinnosť a pod. (Martincová, 2005, s. 56).

Podľa zákona o zamestnanosti (zákon č.5/2004 Z. z.) sa za nezamestnaného považuje osoba, ktorá:

- sa uchádza o zamestnanie, nie je v pracovnom pomere, ani v pracovnom vzťahu,
- nevykonáva prácu na dohodu o pracovnej činnosti,
- nie je spoločníkom spoločnosti s ručením obmedzením ani členom družstva odmeňovaným za prácu formou, ktorá sa podľa osobitných predpisov považuje za príjem závislej činnosti,
- neprevádzkuje samostatnú zárobkovú činnosť,
- nepripravuje sa na povolanie štúdiom.

Nezamestnanosť, ktorá sa registruje na Úradoch práce je čiastočne skreslená, pretože zahŕňa aj osoby, ktoré by mohli, ale z určitých dôvodov nechcú pracovať.

2 SOCIÁLNE DÔSLEDKY CHUDOBY

Chudoba predstavuje celosvetový problém, s ktorým zápasia aj najbohatšie krajiny sveta. Na Slovensku sa fenomén chudoby začal dostávať do povedomia verejnosti po novembri 1989. V socialistickom Československu, ktorého bolo Slovensko súčasťou, tento fenomén z ideologických dôvodov v oficiálnom slovníku absentoval. Na druhej strane, hospodárske zaostávanie socializmu znamenalo znižovanie celkovej životnej úrovne populácie a niektorých skupín v takej miere, že bol dokonca realizovaný výskum Skupiny obyvateľstva s obmedzenou možnosťou spotreby, pričom išlo v podstate o chudobných. (www.cphr.sk)

V 19. a v 20. storočí bola chudoba bežnou súčasťou života Slovákov a jej hlavnou príčinou bola najmä zaostávajúca industrializácia. V súčasnosti sa slovenská spoločnosť transformuje na modernú, ktorej je jedným z podstatných znakov, že je to spoločnosť diferencovaná, čo konkretizuje sociálna stratifikácia. Možno povedať, že chudoba predstavuje legitímnu súčasť modernej spoločnosti. Pokiaľ ide o slovenskú spoločnosť, je potrebné zdôrazniť, že samotný výraz chudoba nie je legislatívne ukotvený a taktiež oficiálne štatistiky nevykazujú počty chudobných tak, ako je to napríklad v Európskej únii prostredníctvom Eurostatu. Možno povedať, že medzi sociálne dôsledky chudoby patrí sociálna exklúzia a sociálna inklúzia. (www.cphr.sk)

2.1 Sociálna exklúzia a sociálna inklúzia

„Sociálna exklúzia je proces, prostredníctvom ktorého sú určití jednotlivci vytlačaní na okraj spoločnosti a je im zabránené plne na nej participovať v dôsledku svojej chudoby, nedostatku základných kompetencií a príležitosti celoživotného vzdelávania alebo v dôsledku diskriminácie. Toto ich vzdľahuje, izoluje od zamestnania, príjmu a príležitosti vzdelávania, ako aj sociálnych a komunitných sietí a aktivít. Majú veľmi obmedzený prístup k rozhodovacím orgánom, a tak často pociťujú bezmocnosť a nemožnosť riadiť a kontrolovať rozhodnutia, ktoré majú dopad na ich každodenný život.“ (Tvrdoň, Kasanová, 2004, s. 16)

Využívanie konceptu sociálnej exklúzie je výhodnejšie v porovnaní s konceptom chudoby kvôli jej komplexnosti, čiže neredukovanie chudoby len na nedostatok finančných zdrojov. (Džambazovič, Gerbery, 2004, s. 17)

Pierre Strobel (1996, In: Džambazovič, Gerbery, 2004, s. 17) hovorí, že „sociálna exklúzia je chápaná ako systematický proces marginalizácie, zoslabovania sociálnych väzieb a sociálnej izolácie, ktorý je evidentný tak na úrovni jedinca, ako aj celých segmentov spoločnosti (spoločenských skupín).“

Sociálna exklúzia je dynamická v tom, že zahŕňa vylúčenie jednotlivcov nielen v dôsledku ich aktuálnej situácie, ale aj v dôsledku ich slabých vyhládok do budúcnosti. Preto je dôležité skúmať sociálne vylúčenie ako proces a identifikovať faktory, ktoré môžu ovplyvniť alebo spustiť situáciu sociálneho vylúčenia alebo úniku z nej. (Džambazovič, Gerbery, 2004, s. 17)

Sociálna exklúzia je jav, ktorý odráža nerovnosť jednotlivcov alebo celých skupín obyvateľstva na živote v spoločnosti. Táto nerovnosť je spôsobená nedostatkom príležitostí ľudí rovnakou mierou sa podieľať na spoločenskom živote. Vedie k sociálnej izolácii a odtrhnutiu od spoločnosti. (Džambazovič, Gerbery, 2004, s. 19)

„Sociálne vylúčenie nie je primárne vnímané ako dôsledok individuálneho/osobného zlyhania, ale skôr ako zlyhanie jedného alebo viacerých systémov, či štruktúr zabezpečujúcich sociálnu integráciu.“ (Džambazovič, Gerbery, 2004, s. 20)

Sociálna inklúzia znamená odstraňovanie prekážok začleňovania jednotlivcov a skupín a zároveň aj posilňovanie prvkov solidarity, reciprocity, spoluzodpovednosti a spoločného zdieľania. Je predpokladom a súčasťou sociálnej súdržnosti, ktorú chápeme ako proces. (Džambazovič, Gerbery, 2004, s. 21)

„Sociálna inklúzia zabezpečuje, aby tí, ktorí sú v riziku chudoby a sociálnej exklúzie získali príležitosti a nevyhnutné zdroje na to, aby mohli plne participovať na ekonomickom, sociálnom a kultúrnom živote, a mali takú životnú úroveň a blahobyť, ktorý je považovaný za obvyklý v spoločnosti, v ktorej žijú. Zabezpečuje im väčšiu účasť na

rozhodovaní, čo ovplyvňuje ich životy a prístup k základným právam.“ (Tvdoň, Kasanová, 2004, s. 17)

2.2 Chudobou ohrozené skupiny obyvateľstva

Nie všetky skupiny obyvateľstva sú chudobou rovnako ohrozené. Z hľadiska histórie je možné vidieť ich určitú stabilitu, ako aj určité posuny. Prvým typom chudoby bola v 19.storočí pracujúca trieda. Koncom 20.storočia to boli sociálne minority a v posledných desaťročiach sú chudobou ohrození predovšetkým nezamestnaní. Ide chudobu, predovšetkým o súčasnosť, keď nezamestnaní predstavovali z celkového priemerného mesačného počtu poberateľov dávky sociálnej pomoci na základe hmotnej núdze, pričom najvyšší podiel dosiahli v závere analyzovaného obdobia. Ako analógia sa u nás ponúkajú predovšetkým rómske osady, lokalizované mimo bežných sídiel Slovenska, o ktorých sa dá hovoriť ako o evidentne chudobných a poznačených vysokou nezamestnanosťou. Ako sme už spomínali, chudoba predstavuje sociálno-patologický jav a jej dôsledkami môžu byť kriminalita, prostitúcia, drogové závislosti, ktoré sa stávajú bežným spôsobom života underclass (okrajová, deviantná spodina). (Ondrejko, 2009, s. 103) Spájanie dlhodobo nezamestnaných so skupinou ľudí najviac ohrozených chudobou je samotným vymedzením modernej spoločnosti, ktorá sa chápe ako pracovná spoločnosť. (www.cphr.sk)

V EÚ boli v súčasnosti identifikované dve najrizikovejšie skupiny ohrozené chudobou. Sú nimi starí ľudia a ľudia s nižším vzdelaním. Podobne sú na tom ľudia s nízkym vzdelaním aj na Slovensku, i keď tento trend nie je natoľko výrazný. Napriek tomu, že sa vzdelanie ešte neodzrkadľuje v takej miere do výšky príjmov ako je tomu napríklad vo Francúzsku, a intelektuálna práca nie je ochranou proti peňažnej chudobe, ľudia s nižším alebo absentujúcim vzdelaním sa stávajú jednou zo skupín najviac ohrozených chudobou. Naopak, vzdelanie je predpokladom úspešnosti na trhu práce. Ako sme už uviedli, pozícia na trhu práce, či vylúčenie z jeho rámca predstavuje najvýznamnejší indikátor chudoby. Tradične sú to starí ľudia- vylúčení z trhu práce z hľadiska veku, čo je však vo vyspelých krajinách riešené priebežnou valorizáciou dôchodkov a tým je táto riziková časť populácie ochraňovaná pred chudobou štátom. (www.cphr.sk)

„K chudobou ohrozeným skupinám patria aj neúplné rodiny s deťmi. Chudoba najviac ohrozuje neúplné rodiny, ktoré vznikajú z dôsledku rozvodov alebo sú to slobodní rodičia. V EÚ je zaznamenaný nárast osamelých rodičov ako jeden z najvýraznejších demografických a sociálnych trendov nedávnych rokov. V roku 1991 tvorili neúplné rodiny na Slovensku zo všetkých domácností 10,4% z dôsledku rozvodovosti. Vzhľadom na nárast rozvodovosti môžeme očakávať, že počet neúplných rodín sa bude zväčšovať. Vysokú pravdepodobnosť ohrozenia chudobou majú deti. Detská chudoba je však nedostatočne zviditeľnená, pretože štatistiky prezentujú chudobu hlavne v domácnostiach alebo rodinách, kým deti sa odsúvajú do úzadia. Ďalším dôvodom prehliadnutia chudoby detí je, že štát rozhoduje o potrebách rodín a detí a určuje príspevok pre rodiny tak, že minimalizuje potreby detí. Možno povedať, že chudoba medzi deťmi neustále narastá. Na Slovensku sa koncom roka 1999 nachádzalo v hmotnej núdzi 16,7% z celkového počtu rodín z nezaopatrenými deťmi. Za najchudobnejšie sa cítia rodiny s tromi a viac deťmi. Prípadne neúplne rodiny s jedným alebo viacerými deťmi.“ (www.cphr.sk)

Patria sem aj chudobné skupiny obyvateľstva, ktoré však nie sú štatisticky vykazované, pretože sú nepostihnuteľné. Ide predovšetkým o bezdomovcov. Práve na túto skupinu ľudí sa vzťahuje definícia chudoby, či už z hľadiska príjmu alebo sociálnej exklúzie. Bezdomovec je človek s absenciou bývania, sociálne vylúčený a zároveň začlenený do nebytových priestorov, zbúranísk, kontajnerov, pivníc, kanálov, železničných a autobusových staníc, ako aj ulíc, parkov, priestorov pod mostmi, vrátane letiskových plôch. Toto všetko môžeme chápať ako náhradné bývanie, ako inklúziu bezdomovcov.(Giddens, 1999). Absenciu príjmu riešia zberom fliaš, papiera, živia sa zvyškami jedál z kontajnerov, a sprievodným javom je žobranie. Na Slovensku definícia bezdomovcov neexistuje, označujú sa ako spoločensky neprispôsobivé osoby. V súčasnosti sa na Slovensku podľa odhadov pohybuje približne 2000 bezdomovcov. Najčastejšie príčiny bezdomovstva sú rozvody, rodinné konflikty, ukončenie výkonu trestu a pod. Ich spôsob života je poznačený sociálnymi patológiami ako napr. alkoholizmus alebo krádeže. Neradi využívajú azylové domy, pretože ohrozujú ich slobodu, s výnimkou zimného obdobia. Ich život končí často tragicky. (www.cphr.sk)

Bezdomovcov zaraďujeme do skupiny, o ktorej sa prieskumy realizujú náročnejšie, pretože je ťažké nadviazať s nimi kontakt, pretože pomoc odmietajú. Nepoberajú dávku sociálnej pomoci, pretože nemajú základné identifikačné doklady. Často sa ich život spája

so zápasom o prežitie. Preto nie sú spomenutí v medzinárodných ani iných dokumentoch. (Ondrejko, 2009, s. 111)

Do skupiny ohrozenou chudobou patrí aj významná časť rómskeho etnika na Slovensku, koncentrovaná predovšetkým v osadách. Dôsledkom chudoby Rómov je predovšetkým ich vylúčenie z trhu práce, dlhodobá nezamestnanosť, mnohopočetné rodiny a nízka vzdelanostná úroveň. (www.cphr.sk)

Ďalšou výrazne chudobou ohrozenou časťou populácie sú týrané a zneužívané ženy, obe domáce násilia. Podľa celosvetového meradla možno povedať, že viac žien ako mužov žije v absolútnej chudobe a táto nerovnosť neustále rastie a má vážne dôsledky pre ženy a ich deti. K feminizácii chudoby dochádza aj na Slovensku a je najdôležitejšou príčinou je nerovné až diskriminačné postavenie žien na trhu práce. Aj keď na Slovensku je diskriminácia žien legislatívne zakázaná, jej existenciu v rôznych formách nemožno poprieť. Na trhu práce sa nerovné postavenie prejavuje najmä formou segregácie podľa zamestnania (ženy pracujú najmä v nízkopríjmových odvetviach ako školstvo, zdravotníctvo, štátna správa, atď.) a segregácie v rámci profesií. Mzdové rodové rozdiely podobne ako segregácia sú charakteristické pre väčšinu krajín sveta. Feminizácia chudoby úzko súvisí s feminizáciou staroby. Dochádza k nej na základe jednoduchého dôvodu, ktorým je skutočnosť, že ženy sa dožívajú vyššieho veku ako muži. Staršie ženy za hlavný problém označujú nie svoju ekonomickú situáciu, ale upozorňujú na svoju samotu, osamelosť, sociálnu exklúziu. (www.cphr.sk)

Do tejto skupiny môžeme zaradiť aj týrané, zneužívané a zanedbávané deti, čo tiež predstavuje závažný spoločensky nežiaduci jav. Tento jav súvisí so stupňom vývoja spoločnosti, uznávanou hierarchiou hodnôt, jeho postavením v rodine a v spoločnosti, s kultúrou danej spoločnosti a s kvalitou vzťahov rodičov a dospelých k deťom. Za týranie, zneužívanie a týranie detí považujeme akékoľvek nenáhodné, vedomé konanie osoby voči dieťaťu, ktoré je v danej spoločnosti neprijateľné alebo odmietané. Zdravotná organizácia RE používa na označenie týraného, zneužívaného a zanedbávaného dieťaťa skratku CAN. (Hroncová, Kaus a kol., 2006, s. 201-202)

3 MOŽNOSTI RIEŠENIA CHUDOBY

Trvalý hospodársky rozvoj je základným predpokladom riešenia chudoby v širšom zmysle. Od neho závisí aj riešenie chudoby v užšom význame, a tým je štátna sociálna politika, ktorá uzákonením životného minima ako nepísanej hranice chudoby garantuje občanovi právny nárok na sociálnu pomoc. Vytváranie sociálnych sietí je predpokladom zamedzenia sociálnej exklúzie chudobných. Významné miesto tiež zohrávajú mimovládne organizácie, ktoré poskytujú chudobným rôzne formy pomoci. Okrem týchto prístupov dôležitú úlohu zohrávajú rodinné transfery. V rodinách sa koncentruje prevencia i prekonávanie dôsledkov chudoby. Rodinná solidarita, súdržnosť a pomoc je jedným z najúčinnějších mechanizmov ochrany pred chudobou. Viac ako polovica domácností na Slovensku prijíma pomoc od príbuzných, rodičov, starých rodičov, (www.cphr.sk)

Za ďalší špecifický prístup k riešeniu chudoby možno pokladať domácu produkciu mnohých slovenských domácností, čo im napomáha zabezpečiť vyššiu životnú úroveň popri peňažných príjmoch. Sú to však nielen vonkajšie prístupy k riešeniu chudoby, ale predovšetkým individuálna zodpovednosť každého občana za riešenie svojej situácie. Do popredia vystupuje vzdelanie, ktoré sa stáva z hľadiska riešenia chudoby významným predpokladom úspešnosti na trhu práce. (www.cphr.sk)

Podľa Ondrejkooviča (2001, s. 66) významným prínosom pre zmierňovanie následkov chudoby je sociálna práca, charita, individuálna pomoc, existencia welfare štátu (štát verejného blaha). Existenciou štátu verejného blaha rozumieme systém, štátnych a verejných zariadení, ktoré slúžia týmto cieľom:

1. „Zabráneniu človeku nedôstojnej chudobe a existenčnej núdzi.
2. Zabezpečeniu proti hroziacim štandardným rizikám prostredníctvom dôchodkového, nemocenského, havarijného, nehodového alebo iného poistenia.
3. Odstránenie neželateľných foriem sociálnych nerovností napríklad prostredníctvom tzv. progresívneho zdaňovania, chránených pracovísk a pod.
4. Nastolenie rovnakých životných podmienok, resp. základných predpokladov každodenného správania prípravou vhodnej infraštruktúry a prístupy k verejnému bohatstvu.“

Štáty verejného blaha, ktorých obyvateľstvo predstavuje vyspelú spoločnosť, usilujú o vytvorenie politicko-administratívneho, socio-ekonomického a socio-kultúrneho

systému, ktorý by rozmnožoval verejné blaho obyvateľstva, bezpečnosť a spokojnosť ľudí. „Tieto snahy možno hodnotiť ako paradigmu úsilia o verejné blaho.“ (Ondrejko, 2001, s. 67)

Integračné opatrenia:

- verejná, cirkevná, charitatívna a sociálna práca, starostlivosť a opatrovníctvo
- sociálna politika, obsahujúca sociálnu pomoc, sociálny rozvoj, zabezpečenie ľudských práv
- odstránenie diskriminácie menšín, obmedzenie aplikácie štátneho monopolu v používaní násilia, prerozdelenie príjmov
- nastoľovanie rovnosti životných príležitostí vo vzdelávacom systéme a v prístupe k práci, prístupom k zdravotnej starostlivosti, podpora prekonávania nútenej osobnej závislosti a maximalizácia možností dosahovania adekvátnych individuálnych a kolektívnych cieľov (Ondrejko, 2009, s. 117)

„V celosvetovom meradle sa problém chudoby považuje za neriešiteľný, lebo vystupuje ako globálny jav, spočívajúci na diskrepancii medzi expanzívnymi tendenciami ľudských požiadaviek a populačného rastu na strane jednej a obmedzenosťou zdrojov na našej planéte na strane druhej.“ (Ondrejko, 2001, s. 67)

3.1 Meranie chudoby

Zvolené nástroje na meranie chudoby vyplývajú z toho, akým spôsobom ju definujeme. Možno ju merať prostredníctvom výšky príjmov, výdavkov na spotrebu, životného či existenčného minima.

Pri jej meraní je preto dôležité poznať, prečo, ako, čo a kto meria. Dôvody, ktoré vedú k meraniu chudoby, do veľkej miery určujú aj priebeh merania. Rôzne ciele totiž môžu viesť k rôznym metódam merania teda aj k rôznym výsledkom. Výber konkrétnej metódy merania chudoby môže mať vážne morálne a politické dôsledky. Od odpovede na otázku čo chceme merať, závisí aké indikátory chudoby použijem, a teda aj ako vymedzíme hranice chudoby, voči ktorej sa budú indikátory posudzovať. Dôležité je vedieť, kto meria alebo chce merať chudobu a kto rozhoduje o tom, čo je a čo už nie je základnou potrebou.

Všeobecne sa pri meraní chudoby uplatňujú tri prístupy:

- Profesionáli často vytvárajú tzv. budget standards a definujú nevyhnutný okruh tovarov a služieb pre rôzne typy domácností.
- Konsenzuálny (demokratický) prístup sa opiera o názory celej populácie, nielen o názory expertov.
- Participatívny prístup vychádza z presvedčenia, že ľudia zažívajúci chudobu sú sami najlepšími odborníkmi na tento problém a ich názory by sa mali zohľadňovať v každej fáze merania či výskumu o chudobe, nemali by byť len objektmi, ale aj subjektmi výskumného procesu. (www.noveslovo.sk)

Na Slovensku je problematika skúmania chudoby dlhodobo predmetom Výskumného ústavu práce, sociálnych vecí a rodiny a Sociologického ústavu SAV. Jedna z metód pri určovaní hraníc chudoby vychádza z rozpočtových štandardov, vychádzajúcich z nákupov a služieb, ktoré môžu určovať minimálnu hranicu životnej úrovne. Nedostatkom tejto metódy je ťažkosť získať všeobecný súhlas, čo patrí medzi základné potreby. Iný spôsob je založený na štatistických metódach, tzv. Engelove zákony podľa ktorých sa s rastom príjmov znižuje podiel výdavkov v domácnosti. (Ondrejko, 2001, s. 68)

S. Valná (Valná, Filipová, 1996, s. 140) uvádza tri najfrekvencovanejšie prístupy na meranie hraníc chudoby:

- prístup príjmo-výdavkový (rozpočet)
- prístup sociálneho konsenzu (sociologické výskumy)
- prístup založený na správaní ľudí (pri zmene príjmov)

Za najoptimálnejší prístup považujeme prístup sociálneho konsenzu. Neriešenie problému chudoby môže mať za následok vážne integračné problémy v dôsledku chudoby.

3.1.1 Laekenské indikátory sociálnej exklúzie (vylúčenia)

Na Európskej rade v Laekene v decembri 2001 boli prijaté spoločné indikátory merania chudoby a sociálneho vylúčenia. Je to osemnásť Laekenských indikátorov (Tabuľka 1,2), ktoré sú zamerané na relatívnu chudobu, príjmové nerovnosti a participáciu na trhu práce. Okrajovo sú zamerané aj na oblasť zdravia a vzdelávania. (Ondrejko, 2009, s. 424)

Tabuľka 1. Laekenské indikátory sociálnej exklúzie (vyhlúčenia)- primárne indikátory

Indikátor	Operacionalizácia	Zdroj údajov
(1) miera rizika chudoby	Podiel osôb žijúcich v domácnostiach s celkovými príjmami nižšími ako 60% príjmového mediánu (podľa veku, pohlavia, pracovného statusu - ekonomickej aktivity, typu domácnosti, typu bývania) + vyjadrenie prahu chudoby.	EU SILC
(2) príjmová distribúcia	Pomer príjmov prvého a posledného kvintilu (S80 / S20)	EU SILC
(3) trvanie nízkopríjmovej situácie	Podiel osôb žijúcich v chudobných domácnostiach (pod 60% príjmového mediánu) v danom roku a najmenej vo dvoch z troch predchádzajúcich rokov.	EU SILC
(4) relatívna príjmová medzera (prepad príjmov)	Rozdiel medzi príjmovým mediánom chudobných domácností (pod 60% národného príjmového mediánu) a prahom chudoby, vyjadrené ako percentuálny podiel hranice chudoby.	EU SILC
(5) regionálna kohézia (súdržnosť)	Koeficient variácie miery zamestnanosti na úrovni NUTS 2.	LFS
(6) miera dlhodobej nezamestnanosti	Podiel osôb nezamestnaných dlhšie ako 12 mesiacov (podľa pravidiel ILO) na celkovom počte ekonomicky aktívnych obyvateľov nad 15 r.	LFS
(7) osoby žijúce v domácnostiach bez pracovného príjmu	Osoby vo veku 0 – 65 rokov (0 - 60 rokov) žijúce v domácnostiach, v ktorých ani jeden člen nepracuje. Zahnuté sú všetky domácnosti s výnimkou domácností, kde všetci členovia spadajú do nasledovných kategórií: - osoby mladšie ako 18 rokov, - osoby vo veku 18- 24 rokov, ktorí sú	LFS

	ekonomicky neaktívni a vzdelávajú sa, - osoby vo veku nad 65 rokov (60 rokov), ktoré nepracujú.	
(8) osoby predčasne končiace účasť na vzdelávaní	Podiel osôb vo vekovej skupine 18 - 24 rokov, ktoré dosiahli nižšie stredné vzdelanie (vzdelanostnú úroveň ISCED 2 či nižšiu) a nezúčastňujú sa vzdelávania ani výcviku.	LFS
(9) stredná dĺžka života	Očakávaný počet rokov (pri narodení), ktoré sa dožije každá osoba v danej generácii.	Demografické štatistiky Eurostatu
(10) subjektívne pociťovaný zdravotný stav podľa príjmovej úrovne	Pomer podielu osôb nad 16 rokov v prvom a poslednom príjmovom kvintile, ktoré subjektívne hodnotia svoj zdravotný stav ako zlý alebo veľmi zlý (podľa definície WHO).	EU SILC

Tabuľka 2. Laekenské indikátory sociálnej exklúzie (vylúčenia) – sekundárne indikátory

(11) rozptyl okolo hranice rizika chudoby	Osoby žijúce v domácnostiach, ktorých príjem bol pod hranicou 40%, 50% a 70% národného príjmového mediánu.	EU SILC
(12) miera rizika chudoby v konkrétnom čase	Miera chudoby v stálych cenách (očistených od inflácie) od zvoleného východiskového roku.	EU SILC
(13) miera rizika chudoby pred vyplatením sociálnych transferov	Miera rizika chudoby, kde je príjem kalkulovaný nasledovne: <ol style="list-style-type: none"> 1. príjem bez akýchkoľvek sociálnych transferov, 2. príjem zahŕňajúci starobné a pozostalostné dôchodky, 3. príjem po uskutočnení všetkých sociálnych transferov (= primárny indikátor č. 1). 	EU SILC

(14) Gini koeficient	Podiel medzi kumulatívnym podielom populácie usporiadanej podľa príjmu a kumulatívnym podielom ich príjmu z celkového príjmu v spoločnosti (môže nadobúdať hodnoty v rozmedzí od 0% čo je úplná rovnosť do 100% čo je úplná nerovnosť).	EU SILC
(15) pretrvávajúce nízkeho príjmu (do 50% príjmového mediánu)	Podiel osôb žijúcich v chudobných domácnostiach (menej ako 50% príjmového mediánu) v danom roku a najmenej v dvoch z predchádzajúcich 3 rokov.	EU SILC
(16) podiel dlhodobej nezamestnanosti	Podiel nezamestnaných dlhšie ako 12 mesiacov (podľa definície ILO) na celkovom počte nezamestnaných.	LFS
(17) miera veľmi dlhodobej nezamestnanosti	Podiel osôb nezamestnaných dlhšie ako 24 mesiacov na celkovom počte ekonomicky aktívnej populácie.	LFS
(18) osoby s nízkou úrovňou vzdelania	Podiel osôb, vo veku nad 25 rokov, u ktorých najvyššie dosiahnuté vzdelanie je na úrovni najviac ISCED 2 (nižšie stredné vzdelanie).	LFS

Zdroj: Ondrejko, 2009, s. 425-426

Poznámka: EU SILC = Európsky panel domácností, LFS = Výberové zisťovanie pracovných síl, ILO = Medzinárodná organizácia práce

Päť dimenzií nepeňažných (dimenzie životného štýlu) indikátorov deprivácie:

- Primárna nepeňažná deprivácia: dostatok jedla a šatstva, dovolenka najmenej raz ročne, výmena opotrebovaného nábytku, skúsenosť s nezaplatením účtov.
- Sekundárna nepeňažná deprivácia: auto, telefón, farebný TV prijímač, video, mikrovlnná rúra, umývačka riadu.
- Vybavenie domácnosti: kúpeľňa, vnútorná splachovacia toaleta, tečúca voda.
- Zhoršenie stavu bývania: deravá strecha, zhnité a vlhké okenné rámy, steny, podlahy.
- Environmentálne problémy: hlučnosť, znečistenie, vandalizmus, bezpečnosť, nevhodné miesto a nedostatočné osvetlenie. (Džambazovič, Gerbery, 2004, s. 25)

4 VŠEOBECNÁ CHARAKTERISTIKA DETVIANSKEHO REGIÓNU A OBCE STOŽOK

Pod pojmom Detviansky región sme v našej práci rozumeli všetky obce patriace do okresu Detva. Sú to obce: Detva, Detvianska Huta, Dúbravy, Horný Tisovník, Hriňová, Klokoč, Korytárky, Kriváň, Látky, Podkriváň, Slatinské Lazy, Stará Huta, Stožok, Vígľaš, Vígľašská Huta – Kalinka. Detva a Hriňová majú štatút mesta.

Okres Detva sa nachádza na strednom Slovensku, v srdci Banskobystrického kraja. Jeho celková výmera je 449,2 km² a zaraďuje sa k tým najmenším v Banskobystrickom kraji. K 31.12.2008 mal tento okres 32 641 obyvateľov a hustotu 73 obyvateľov na km². Ako samostatný okres vznikol administratívnym rozdelením Slovenska 1.1.1996. Dovedy bol súčasťou Zvolenského okresu. Najviac obyvateľov sa koncentruje do dvoch miest okresu a to do Detvy a Hriňovej. V rozmedzí od 200 do 499 obyvateľov majú 4 obce, 500 – 999 obyvateľov má 6 obcí, vyše 1000 obyvateľov majú 3 obce a viac ako 2000 obyvateľov nemá ani jedna vidiecka obec v okrese. Najstaršou obcou okresu je Vígľaš (1393), najmladšou je obec Korytárky (1993). Najnižšie položená je obec Vígľaš (370 m n.m), najvyššie položenou obcou sú Látky (890 m n.m). Najväčší kataster spravuje mesto Hriňová (12 649 ha) a najmenší kataster má obec Slatinské Lazy (721 ha). Najväčší počet obyvateľov má obec Kriváň (1650 obyvateľov), najmenej obyvateľov má obec Horný Tisovník (273 obyvateľov). (www.statistics.sk)

Okres Detva je bohatý na prírodné atraktivity. Nachádza sa tu päť prírodných rezervácií a dve chránené prírodné pamiatky. Najznámejšie sú národná prírodná rezervácia Zadná Poľana, vodopád Bystré, skalnatý vrchol Kaľamárka, pozostatok mohutného stratovulkánu a asi 30 metrov vysoká skalná ihla Melichova skala.

Hospodárstvo okresu sa orientuje na strojársku výrobu. Najväčším a najvýznamnejším podnikom okresu je PPS Group a.s. v Detve, ktorý vyrába súčiastky a nápravy na rôzne vozidlá. V Hriňovej sa v Hriňovských strojárňach a.s. vyrábajú nápravy, prevodovky a agregáty pre poľnohospodárske stroje.

Približne tretinu okresu tvoria lúky a pasienky. Na ornej pôde sa pestujú najmä zemiaky, jačmeň, raž, pšenica, ovos, kukurica, repka olejná, ľan a ďatelina. V živočíšnej výrobe prevláda chov hovädzieho dobytku a oviec.

V celom okrese nenájdeme ani jednu galériu. Nájdeme tu však Podpolianske múzeum s bohatými etnografickými zbierkami. K významným hodnotám tohto regiónu

patria aj tradičná ľudová kultúra, folklór, zvyky a tradície, ktoré sa uchovávajú generačne. V Detve sa každoročne uskutočňuje tradičný folklórny festival – Podpolianske slávnosti, na ktorom vystupujú ľudové súbory z rôznych kútov nielen našej krajiny.

Detviansky región nie je dostatočne rozvinutý najmä po hospodárskej stránke, z čoho vyplýva chudobný charakter tohto regiónu. Je tu tiež málo pracovných príležitostí čoho dôsledkom je aj stále narastajúca nezamestnanosť.

OBEC STOŽOK

Celková výmera územia obce [m²]: 8 947 604

Celkový počet obyvateľov (k 31.12.2008): 870

Hustota obyvateľstva na km²: 97

Prvá písomná zmienka o obci: rok 1773

Obec Stožok leží zväčša v Slatinskej kotline, na úpätí vrchov Poľany a Javoria v rázovitom kraji Podpoľania, vzdialenej 5 km od okresného mesta Detva v Banskobystrickom kraji. Vyznačuje sa značne členitým chotárom prepojeným miestnymi komunikáciami, aktívnou poľnohospodárskou činnosťou, chovom hovädzieho dobytku, oviec, kôz, ošípaných, pestovaním poľnohospodárskych plodín, najmä raže, jačmeňa a pšenice. (Stožok 1773 – 1998)

Obec ako taká, vznikla v roku 1790 z lazov, ktoré sú uvedené v prvej písomnej zmienke v roku 1773 na území Vígľašského panstva. Obec bola počas 2. svetovej vojny centrom ťažkých bojov. Neznámym padlým vojacom boli v obci ako symbol vďaky postavené pamätníky. Kultúrnou dominantou obce je kostol sv. Rodiny, ktorý bol postavený v roku 2002. Významnou kultúrnou pamiatkou je tiež Zvonička, ktorá bola postavená v roku 1863 a renovovaná v roku 1993. Pri tejto príležitosti sa v mesiaci august koná procesia spojená so svätou omšou. (Stožok 1773 – 1998)

Stožok je tiež známy svojráznymi ľudovými zvykmi a ľudovou umeleckou tvorbou. V obci pôsobia ľudoví speváci, tanečníci a ľudové hudby: Konôpkovci, Melicherčíkovci, Klimovci. Nezanedbateľnou mierou ľudového umenia sú ľudoví remeselníci, ako je drevorezba, valašky, pišťalky, opasky, klobúčiky, kapsy, poličky, kožúšky, tkanie kobercov, výšivky krivou ihlou, výšivky na ráme, hačkovanie. (Stožok 1773 – 1998)

V chotári obce je atraktívny poľovnícky revír s možnosťou lovu jelenej, diviacej, líšče a zajačej zveri. Stožok má dobré podmienky na pešiu turistiku, agroturistiku a cykloturistiku po vyznačených trasách. (Stožok 1773 – 1998)

V erbe obce Stožok je vyrytá fľaša uzavretá zátkou, ktorá má podobu trojlistovej koruny. Vo fľaši je vodorovne položená sekera a pod ňou kosák. Okrem nástrojov sú tam aj dva kvietky so štyrmi lupeňmi a celá vnútorná stena fľaše je zdobená drobnými bodkami. Historický symbol obce pramení v typickom ľudovom výrobku baníkov, ktorí v miniatúrnom prevedení vkladali najrôznejšie javy zo života do fľaše. Týmto fľašiam sa hovorí „banické fľaše trpezlivosti“ alebo „fľaše trpezlivosti“. (www.stozok.sk)

4.1 Komparácie

(www.statistics.sk, Údaje z SODB 2001)

Z celkového počtu obyvateľov 33 514 Detvianskeho regiónu je 16 500 mužov a 14 017 žien. V Stožku je z celkového počtu 718 obyvateľov 345 mužov a 373 žien.

Najviac obyvateľov 32 653 Detvianskeho okresu je slovenskej národnosti. 324 obyvateľov je rómskej národnosti, ostatné národnosti majú len minimálny počet obyvateľov. V Stožku je 100% slovenská národnosť.

27 859 obyvateľov Detvianskeho regiónu je Rímsko-katolíckeho vierovyznania, nasledujú obyvatelia bez vyznania. Najmenej obyvateľov je židovského vierovyznania. V Stožku je na prvom mieste tiež Rímsko-katolícke vierovyznanie.

V Detvianskom okrese je ekonomicky aktívnych 16 996 obyvateľov, pričom v Stožku je ekonomicky aktívnych 368 obyvateľov. Pracujúcich je v regióne 12 038 obyvateľov, v Stožku je pracujúcich 281 obyvateľov. Nezamestnaných je v celom okrese 4 031 obyvateľov, v Stožku je to 68 obyvateľov.

Miera nezamestnanosti je podľa Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny vo Zvolene v Detvianskom regióne 19%. V Stožku je miera nezamestnanosti 20,11%. (www.upsvar-zv.sk, Január 2010)

5 VYMEDZENIE CIEĽOV VÝSKUMU, HYPOTÉZ, VÝSKUMNEJ VZORKY A POUŽITEJ METÓDY

5.1 Ciele výskumu

Hlavným cieľom nášho prieskumu bolo zistiť, čo respondenti rozumejú pod pojmom chudoba. Ďalej sme sa ich pýtali aj na to, čo považujú za hlavnú príčinu vzniku chudoby. Ďalším našim cieľom bolo zistiť, či sú respondenti spokojní so svojou finančnou situáciou. A taktiež sme zisťovali, čo je podľa nich prvoradé pre riešenie chudoby.

5.2 Hypotézy

Na základe nami stanovených cieľov sme sformulovali šesť výskumných hypotéz. Za účelom štatistického testovania hypotéz sme vytvorili potrebný počet štatistických (nulových) hypotéz (kap. 6.2), ktoré sme naformulovali ako hypotézy, ktoré popierajú pracovné hypotézy.

H1: Predpokladáme, že ľudia žijúci v ostatných obciach Detvianskeho regiónu a ľudia žijúci v obci Stožok budú pojem chudoba chápať rozdielne.

H2: Predpokladáme, že najčastejším názorom ľudí bude, že chudoba je problém vychádzajúci z politickej situácie v krajine.

H3: Predpokladáme, že hlavnou príčinou vzniku chudoby bude popri nezamestnanosti aj apatia ľudí.

H4: Predpokladáme, že respondenti s najnižším vzdelaním budú mávať často finančné problémy.

H5: Predpokladáme, že respondenti vo veku od 18 do 26 budú spokojnejší so svojou finančnou situáciou ako dôchodcovia.

H6: Predpokladáme, že za prvoradé pre riešenie chudoby budú ľudia označovať viac pracovných príležitostí.

5.3 Výskumný súbor

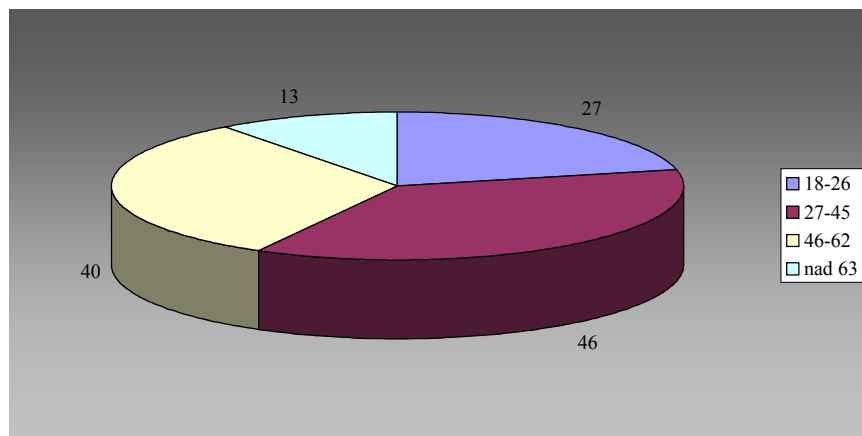
Výskumný súbor tvorilo 126 respondentov Detvianskeho regiónu. 63 respondentov bolo z obce Stožok a rovnaký počet 63 respondentov bol aj z ostatných obcí Detvianskeho okresu. (Z Detvy bolo 25 respondentov, z Hriňovej 14 respondentov a po 2 respondenti z ostatných obcí). Podiel žien v tomto prieskume bol 65,1% (n=82) a mužov 34,9% (n=44), pričom 41 žien a 22 mužov bolo z ostatných obcí a rovnaký počet aj zo Stožku. Ukazuje to tabuľka č. 3.

Tabuľka 3: Rozloženie pohlavia podľa miesta bydliska

Pohlavie Miesto bydliska	Muž	Žena	Spolu
Ostatné obce Detvianskeho okresu	22	41	63
Stožok	22	41	63

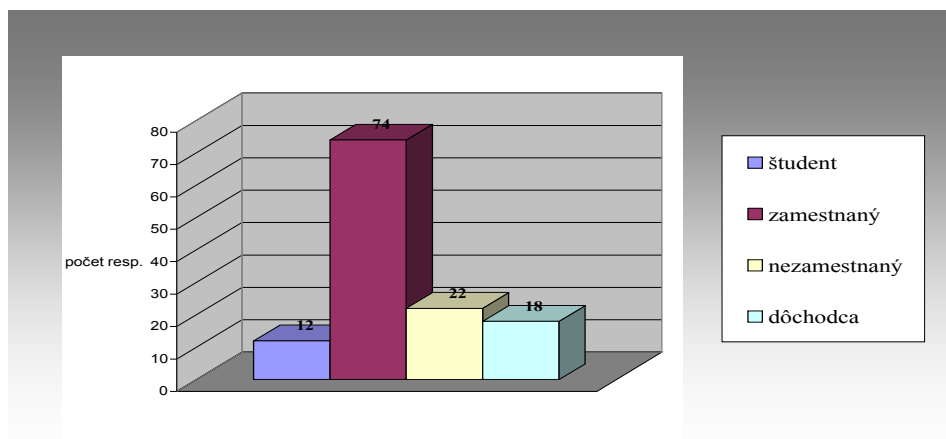
Najviac respondentov bolo vo veku 27 až 45 rokov (36,5%, n=46), po nich nasledovali respondenti vo veku 46 až 62 rokov (31,7%, n=40), ďalej to boli respondenti vo veku 18 až 26 rokov (21,4%, n=27) a najmenej respondentov bolo vo veku nad 63 rokov (10,4%, n=13). Znázorňuje to graf č.1.

Graf č.1: Počet respondentov z hľadiska veku

Z celkového počtu respondentov 126 bolo 74 (58,7%) respondentov zamestnaných, 22 (17,3%) respondentov bolo nezamestnaných, 18 (14,3%) respondenti boli dôchodcovia a 12 (9,7%) respondentov bolo študentmi. Ukazuje to graf č.2.

Graf č.2: Počet respondentov z hľadiska zamestnanosti

Náhodne vybraní respondenti vyplňali nami stanovený anonymný dotazník, ktorý obsahoval pätnásť otázok. Vyplnenie tohto dotazníka respondentom trvalo približne od päť do dvadsať minút.

5.4 Výskumná metóda a technika spracovania dát

Na získanie údajov potrebných pre náš prieskum sme použili dotazníkovú metódu. Vytvorili sme dotazník, ktorý obsahoval základné inštrukcie, 5 identifikačných údajov, 9 poloopených a uzavretých otázok a jednu otvorenú otázku. Zber údajov sa uskutočnil v marci 2010. Údaje, ktoré sme zistili sme spracovali a štatisticky analyzovali pomocou štatistického programu SPSS Študentská verzia. Na popisanie premenných a vzťahov medzi nimi sme použili grafy a frekvenčné tabuľky.

6 VÝSLEDKY A INTERPRETÁCIA DÁT

V tejto kapitole hovoríme o výsledkoch nášho prieskumu. V prvej časti sa zameriavame na deskripciu zistených údajov o chudobe, v druhej sa venujeme overovaniu nami stanovených hypotéz, ktoré sú uvedené v kapitole 5.2.

6.1 Deskripcia údajov o chudobe

V tejto časti práce sme sa zamerali na zistenie subjektívnych názorov na pojem chudoba, na hlavné príčiny jej vzniku, na spokojnosť so svojou finančnou situáciou a taktiež na možnosti riešenia chudoby.

U skúmanej vzorky respondentov sme sa snažili zistiť, čo chápu, čo rozumejú pod pojmom chudoba. Z celkového počtu respondentov 126 uviedlo 44 respondentov, že pod pojmom chudoba chápu neschopnosť zabezpečiť si základné životné potreby (obživa, bývanie, ošatenie). 39 respondentov uviedlo nedostatok finančných prostriedkov, 27 respondentov označilo možnosť, že je to stav pod úrovňou životného minima a iba 16 respondentov uviedlo, že chudoba je problém vychádzajúci z politickej situácie v krajine. Uvedená tabuľka č. 4 ukazuje počet aj percentuálne rozloženie odpovedí na danú otázku.

Tabuľka 4: Chápanie pojmu chudoba

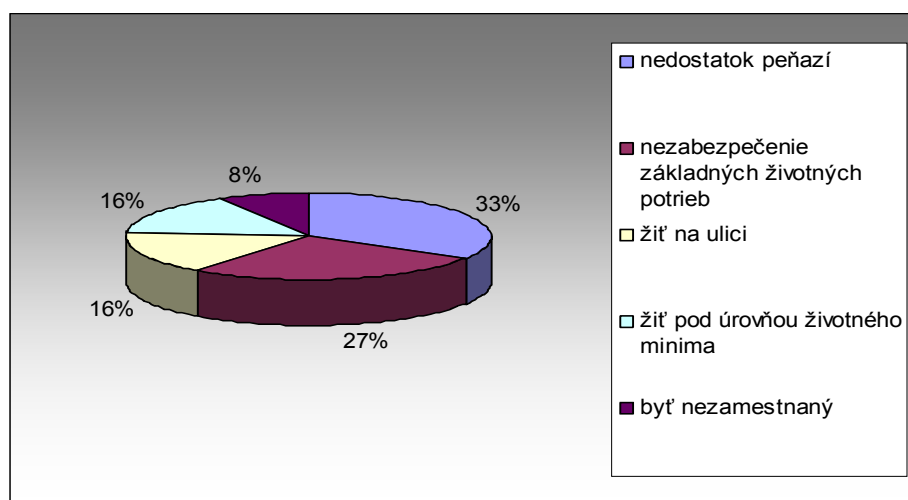
	Nedostatok finančných prostriedkov	Neschopnosť zabezpečiť si zákl. životné potreby	Stav pod úrovňou životného minima	Problém vychádzajúci z politickej situácie v krajine	Spolu
Počet respondentov	39	44	27	16	126
Podiel v %	31,0	34,9	21,4	12,7	100

Pod pojmom chudoba rozumelo najviac respondentov (n=26) žijúcich v ostatných obciach regiónu nedostatok finančných prostriedkov, pričom respondenti žijúci v Stožku

najčastejšie chápali chudobu ako neschopnosť zabezpečiť si základné životné potreby (obživa, bývanie, ošatenie). (tabuľka č.10)

Na otvorenú otázku kedy je podľa respondentov možné konštatovať, že človek je chudobný odpovedali respondenti inak ako v predchádzajúcej otázke. Najviac respondentov 42 napísalo, že vtedy keď má nedostatok peňazí. 34 respondentov napísalo odpoveď, že človek je chudobný, keď si nemôže zabezpečiť základné životné potreby. 20 respondentov napísalo, že keď žije na ulici a keď žije pod úrovňou životného minima. 10 respondentov napísalo, že človek je chudobný, keď je nezamestnaný (graf č.3).

Graf č.3: Konštatovanie, že človek je chudobný

Ďalšou našou snahou bolo zistiť, čo respondenti považujú za hlavné príčiny vzniku chudoby. Najviac respondentov a to 90 (71,4%) označilo za hlavnú príčinu vzniku chudoby nezamestnanosť. Po nej nasledovali choroby, ktoré označilo 60 (47,6%) respondentov, 59 respondentov (46,8%) bolo za lenivosť, 57 respondentov (45,2%) označilo nevzdelanosť. Ďalej nasledovala nepriaznivá geografická poloha, ktorú označilo 39 respondentov (31,0%). 35 respondentov (27,8%) považovalo za hlavnú príčinu vzniku chudoby apatiu a 29 respondentov (23,0%) označilo politickú situáciu (tabuľka č.5)

Ako sme mohli predpokladať, respondenti žijúci v iných obciach aj v Stožku najviac označili za hlavnú príčinu vzniku chudoby nezamestnanosť. V iných obciach po nej nasledovali choroby, ktoré označilo 35 respondentov, v Stožku bola po nezamestnanosti najčastejšie označovanou príčinou lenivosť. Označilo ju 36 respondentov.

Tabuľka 5: Príčiny vzniku chudoby

	Nevzdelanosť	Lenivosť	Nezamest.	Apatia	Choroby	Nepr.geog.poloha	Polit.sit.
Počet resp.	57	59	90	35	60	39	29
Podiel v %	45,2	46,8	71,4	27,8	47,6	31,0	23,0

Respondentov sme sa ďalej pýtali aj na to, či považujú svoj región za chudobný a či by zmena bydliska zlepšila ich finančnú situáciu. Až 82 respondentov (65,1%) považuje región, v ktorom žije za chudobný. 24 respondentov (19,0%) si myslí, že ich región nie je chudobný a 20 respondentov (15,9%) na otázku odpovedalo neviem. 77 respondentov (61,2%) uviedlo, že zmena bydliska by zlepšila ich finančnú situáciu. 25 respondentov (19,8K%) si myslí, že nie a 24 respondentov (19,0%) označilo odpoveď neviem (tabuľka č.6)

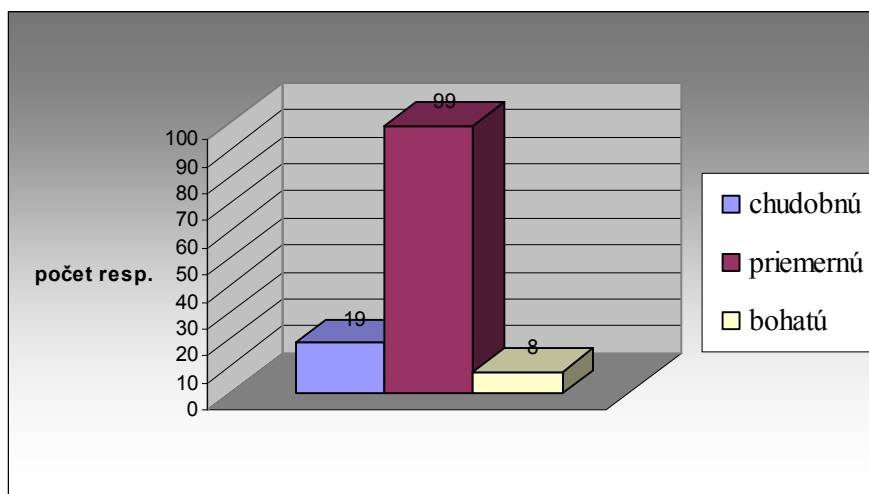
Tabuľka 6: Je región chudobný a zmena bydliska = zlepšenie finančnej situácie

	Je región chudobný	Zmena bydliska = zlepšenie finančnej situácie
Áno	82	77
Neviem	20	24
Nie	24	25
Spolu	126	126

Detviarsky región považuje za chudobný 44 respondentov žijúcich v tomto okrese, v Stožku si to myslí 38 respondentov. 40 respondentov, ktorí žijú v ostatných obciach si myslia, že zmena bydliska by zlepšila ich finančnú situáciu. V Stožku si to myslí 37 respondentov.

Zaujímala nás aj otázka, ako respondenti vnímajú svoju domácnosť. Z celkového počtu respondentov 126 považuje svoju domácnosť až 99 respondentov (78,6%) za priemernú, 19 respondentov (15,1%) označilo svoju domácnosť za chudobnú a 8 respondentov (6,3%) vníma svoju domácnosť ako bohatú (graf č. 4).

Graf č.4: Považujete svoju domácnosť za chudobnú, priemernú alebo bohatú?

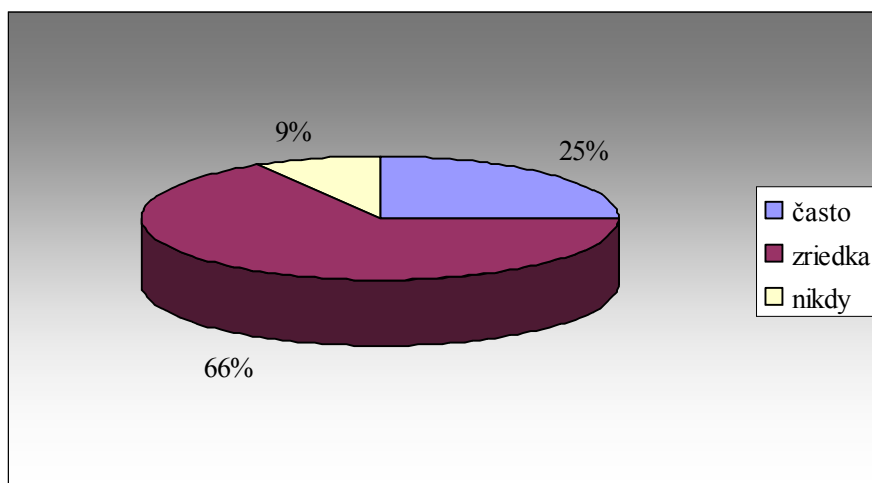
V regióne považuje svoju domácnosť za priemernú 46 respondentov, v Stožku je to 53 respondentov. Za chudobnú svoju domácnosť označilo 12 respondentov žijúcich mimo obce Stožok a 7 respondentov zo Stožku. A za bohatú považuje svoju domácnosť 5 respondentov z Detvianskeho okresu a 3 respondenti zo Stožku.

Ďalšou našou otázkou bolo či respondenti majú finančné problémy. 83 respondentov (65,9%) uviedlo, že finančné problémy máva len zriedka. 32 respondentov (25,4%) označilo, že ich máva často a 11 respondentov (8,7%) uviedlo, že nikdy nemáva finančné problémy (graf č.5).

V okrese Detva uviedlo 40 respondentov, že máva finančné problémy zriedka, v Stožku túto možnosť označilo 43 respondentov. 11 respondentov žijúcich v ostatných obciach máva finančné problémy často, v Stožku je to 13 respondentov. 4 respondenti žijúci mimo obce Stožok označili možnosť, že nikdy nemávajú finančné problémy, v Stožku tak urobilo 7 respondentov.

Snažili sme sa aj zistiť, či respondenti dokážu platiť základné mesačné výdavky. Tabuľka č.7 nám znázorňuje, že 79 respondentov (62,7%) platí základné mesačné výdavky s ťažkosťami, 45 respondentov uviedlo, že ich dokáže platiť bez problémov a 2 respondenti označili možnosť, že nie sú schopní platiť základné mesačné výdavky.

Graf č.5: Mávate finančné problémy?

Tabuľka 7: Schopnosť platiť základné mesačné výdavky

	Áno, bez problémov	S ťažkosťami	Nie je schopná	Spolu
Počet respondentov	45	79	2	126
Podiel v %	35,7	62,7	1,6	100

Z respondentov žijúcich v okrese Detva označilo možnosť, že sú schopní bez problémov platiť základné mesačné výdavky 11 respondentov, pričom v Stožku túto možnosť označilo až 34 respondentov. 51 respondentov z Detvianskeho okresu uviedlo, že sú schopní platiť základné mesačné výdavky len s ťažkosťami, v Stožku tak odpovedalo 28 respondentov. Aj v ostatných obciach v okrese Detva aj v Stožku uviedol jeden respondent, že nie je schopný platiť základné mesačné výdavky.

Respondentov sme sa pýtali aj na spokojnosť so svojou finančnou situáciou. V tabuľke č. 8 môžeme vidieť, že až 79 respondentov (62,7%) nie je spokojných so svojou finančnou situáciou, 29 respondentov (23,0%) je spokojných a 18 respondentov (14,3%) označilo možnosť neviem.

Nespokojných so svojou finančnou situáciou je 48 opýtaných respondentov z okolitých obcí, v Stožku je nespokojných 31 respondentov. Len 7 respondentov z týchto

obcí je spokojných, v Stožku je spokojných 22 respondentov. 18 respondentov odpovedalo na otázku neviem.

Tabuľka 8: Spokojnosť so svojou finančnou situáciou

	Áno	Neviem	Nie	Spolu
Počet respondentov	29	18	79	126
Podiel v %	23,0	14,3	62,7	100

Poslednou skúmanou otázkou sme chceli zistiť, čo považujú respondenti za prvoradé pre riešenie chudoby. Ako môžeme vidieť v tabuľke č. 9 až 83 respondentov (65,9%) uviedlo, že prvoradé pre riešenie chudoby je viac pracovných príležitostí. 23 respondentov (18,3%) označilo možnosť zmena politickej situácie, 10 respondentov (7,9%) bolo aj za zmenu geografickej polohy aj nebyť apatický.

Tabuľka 9: Možnosti riešenia chudoby

	Zmena politickej situácie	Zmena geografickej polohy	Viac pracovných príležitostí	Nebyť apatický	Spolu
Počet respondentov	23	10	83	10	126
Podiel v %	18,3	7,9	65,9	7,9	100

Aj v ostatných obciach Detvianskeho okresu aj v Stožku respondenti najviac označovali možnosť, že prvoradé pre riešenie chudoby je viac pracovných príležitostí.

6.2 Štatistické testovanie hypotéz

V tejto časti práce sme sa venovali overovaniu nami stanovených hypotéz prostredníctvom testu štatistickej významnosti. Aby sme mohli určiť silu vzťahu použili sme hodnoty Cramerovho kontingenčného koeficientu.

$H_{0.1}$: Predpokladáme, že medzi chápaním pojmu chudoba a miestom bydliska nie je štatistická závislosť.

$H_{A.1}$: Predpokladáme, že medzi chápaním pojmu chudoba a miestom bydliska je štatistická závislosť.

Tabuľka 10: Pojem chudoby vzhľadom na miesto bydliska

	Ostatné obce	Obec Stožok	Spolu
Nedostatok finančných prostriedkov	26	13	39 31,0%
Nezabezpečenie základných živ. Potrieb	18	26	44 34,9%
Stav pod úrovňou životného minima	9	18	27 21,4%
Problém vychádzajúci zo spoločnosti	10	6	16 12,7%
Spolu	63 50%	63 50%	126 100%

Pri hodnote Chí-kvadrát testu 9,7878, so stupňami voľnosti $df=3$ je dosiahnutá signifikancia $p=0,02046$. Keďže je signifikancia nižšia ako stanovená hladina významnosti $\alpha=0,05$, nulovú hypotézu $H_{0.1}$ o nezávislosti dvoch premenných zamietame a prijímame alternatívnu hypotézu $H_{A.1}$ o závislosti dvoch premenných. Teda môžeme hovoriť o štatistickej závislosti medzi chápaním pojmu chudoba a miestom bydliska.

Hodnota koeficientu kontingencie je 0,26848, čo znamená slabú štatistickú závislosť. Chápanie pojmu chudoba je závislé od miesta bydliska.

H_2 : Predpokladáme, že najčastejším názorom ľudí bude, že chudoba je problém vychádzajúci z politickej situácie v krajine.

Ako uvádzame v tabuľke 4, najčastejším názorom ľudí bolo, že chudoba je neschopnosť zabezpečiť si základné životné potreby (obživa, bývanie, ošatenie). Z toho vyplýva, že táto hypotéza sa nám nepotvrdila.

H3: Predpokladáme, že hlavnou príčinou vzniku chudoby bude popri nezamestnanosti aj apatia ľudí.

Tabuľka 5 nám znázorňuje, že po nezamestnanosti boli najčastejšie označené za hlavnú príčinu vzniku chudoby choroby. Tým pádom sa nám ani táto hypotéza nepotvrdila.

$H_{0.4}$: *Predpokladáme, že medzi najvyššie ukončeným vzdelaním a finančnými problémami nie je štatistická závislosť.*

$H_{A.4}$: Predpokladáme, že medzi najvyššie ukončeným vzdelaním a finančnými problémami je štatistická závislosť.

Tabuľka 11: Finančné problémy vzhľadom na najvyššie ukončené vzdelanie

	Často	Zriedka	Nikdy	Spolu
Základné	7	4	0	11 8,7%
Stredné bez maturity	10	22	1	33 26,2%
Stredné s maturitou	12	36	5	53 42,1%
Vysokoškolské	3	21	5	29 23,0%
Spolu	32 25,4%	83 65,9%	11 8,7%	126 100%

Pri hodnote Chí-kvadrát testu 15,6959, so stupňami voľnosti $df=6$ je dosiahnutá signifikancia $p=0,01548$. Keďže je signifikancia nižšia ako stanovená hladina významnosti $\alpha=0,05$, nulovú hypotézu $H_{0.4}$ o nezávislosti dvoch premenných zamietame a prijímame alternatívnu hypotézu $H_{A.4}$ o závislosti dvoch premenných. Teda môžeme hovoriť o štatistickej závislosti medzi najvyššie ukončeným vzdelaním a finančnými problémami.

Hodnota koeficientu kontingencie je 0,33282, čo znamená strednú štatistickú závislosť. Finančné problémy sú závislé od najvyššie ukončeného vzdelania.

$H_{0.5}$: Predpokladáme, že medzi vekom respondentov a spokojnosťou s finančnou situáciou nie je štatistická závislosť.

$H_{A.5}$: Predpokladáme, že medzi vekom respondentov a spokojnosťou s finančnou situáciou je štatistická závislosť.

Tabuľka 12: Spokojnosť s finančnou situáciou vzhľadom na vek respondentov

	Áno	Neviem	Nie	Spolu
18-26	5	4	18	27 21,4%
27-45	16	5	25	46 36,5%
46-62	6	6	28	40 31,7%
Nad 63	2	3	8	13 10,3%
Spolu	29 23,0%	18 14,3%	79 62,7%	126 100%

Pri hodnote Chí-kvadrát testu 6,47110, so stupňami voľnosti $df=6$ je dosiahnutá signifikancia $p=0,37253$. Keďže je signifikancia nižšia ako stanovená hladina významnosti $\alpha=0,05$, nulovú hypotézu $H_{0.5}$ o nezávislosti dvoch premenných zamietame a prijímame alternatívnu hypotézu $H_{A.5}$ o závislosti dvoch premenných. Teda môžeme hovoriť o štatistickej závislosti medzi spokojnosťou s finančnou situáciou a vekom respondentov. Hodnota koeficientu kontingencie je 0,22102, čo znamená slabú štatistickú závislosť. Spokojnosť s finančnou situáciou je závislá od veku respondentov.

H_6 : Predpokladáme, že za prvoradé pre riešenie chudoby budú respondenti označovať viac pracovných príležitostí.

V tabuľke 9 môžeme vidieť, že najviac respondentov označilo túto možnosť, z čoho vyplýva, že hypotéza sa nám potvrdila.

ZÁVER

V našej práci sme sa zaoberali chudobou ako spoločensky nežiaducim javom a jej podobami. Charakterizovali sme ju ako spoločensky nežiaduci jav, hovorili sme o jej príčinách, dôsledkoch a možnostiach riešenia.

V ďalšej časti našej práce sme sa zamerali na všeobecnú charakteristiku Detvianskeho regiónu a samostatne sme charakterizovali vybranú obec Stožok. Venovali sme sa komparácii daného regiónu s vybranou obcou.

Súčasťou práce bol aj kvantitatívny prieskum, ktorého hlavným cieľom bolo zistiť subjektívne názory ľudí na pojem chudoba v Detvianskom regióne. Snažili sme sa zistiť, či ľudia žijúci v okrese Detve a ľudia žijúci vo vybranej obci Stožok chápu chudobu rozdielne. Zaujímalo nás tiež, ktoré príčiny považujú ľudia za podmieňujúce pre vznik chudoby, či považujú región, v ktorom žijú za chudobný. Pýtali sme sa aj na to, či mávajú finančné problémy, či sú spokojní so svojou finančnou situáciou a čo považujú za prvoradé pre riešenie chudoby.

Výskumný súbor tvorilo 126 respondentov. Respondenti boli vo veku od 18 rokov až po respondentov, ktorí mali nad 63 rokov. Nejde o reprezentatívnu vzorku, preto je potrebné chápať zistené výsledky len v rámci nášho prieskumu.

Na základe cieľov, ktoré sme si stanovili, sme sformulovali hypotézy, ktoré sme sa snažili potvrdiť alebo vyvrátiť. Niektoré hypotézy sme štatisticky testovali. Testovaním hypotéz sa nám potvrdilo, že medzi chápaním chudoby a miestom bydliska je štatistický vzťah. Štatistický vzťah je aj medzi najvyššie ukončeným vzdelaním a finančnými problémami a potvrdil sa nám aj medzi vekom respondentov a spokojnosťou so svojou finančnou situáciou.

Prvú stanovenú hypotézu nám náš výskumný súbor potvrdil. Ľudia žijúci v ostatných obciach Detvianskeho regiónu chápali chudobu ako nedostatok finančných prostriedkov, pričom respondenti žijúci v Stožku najviac označovali možnosť neschopnosť zabezpečiť si základné životné potreby (obživa, bývanie, ošatenie). V druhej hypotéze sme predpokladali, že ľudia budú najčastejšie chápať chudobu ako problém vychádzajúci z politickej situácie v krajine. Táto hypotéza sa nám však nepotvrdila, pretože najčastejšou odpoveďou bola neschopnosť zabezpečiť si základné životné potreby (obživa, bývanie, ošatenie). V tretej hypotéze sme sa domnievali, že po nezamestnanosti bude najčastejšie označovaná za hlavnú príčinu vzniku chudoby apatia ľudí. Respondenti však za hlavnú príčinu vzniku chudoby najviac označovali choroby, tým pádom sa nám hypotéza

nepotvrdila. V štvrtej hypotéze sme tvrdili, že respondenti s najnižším vzdelaním budú mávať často finančné problémy. Prieskum nám však ukázal, že to tak nie je, čím sa nám hypotéza vyvrátila. Najviac respondentov, ktorí mávajú často finančné problémy, majú stredné vzdelanie s maturitou. V piatej hypotéze sme predpokladali, že respondenti vo veku od 18 do 26 rokov budú spokojnejší so svojou finančnou situáciou ako dôchodcovia. Táto hypotéza sa nám potvrdila. Aj poslednú hypotézu sa nám podarilo potvrdiť. Tvrdili sme, že prvoradé pre riešenie chudoby bude viac pracovných príležitostí. Túto možnosť označila viac ako polovica respondentov (65,9%).

Z nášho prieskumu vyplýva, že väčšina ľudí žijúca v Detviaskom regióne považuje tento región za chudobný a myslí si, že zmena bydliska by zlepšila ich finančnú situáciu. Možno je to aj tým, že tento región ponúka málo pracovných miest a je tu stále rastúca miera nezamestnanosti. Domnievame sa, že práve kvôli tejto skutočnosti bolo za prvoradé riešenie chudoby označené „viac pracovných príležitostí“. Myslíme si, že je potrebné začať riešiť túto situáciu, lebo ľudia budú čoraz viac odchádzať z tohto inak pekného regiónu.

V ďalších prieskumoch by mohlo byť podľa nás zaujímavé skúmanie subjektívnych názorov ľudí na chudobu, na spokojnosť so svojou finančnou situáciou v rôznych regiónoch Slovenska, napríklad jeden región západného a jeden región východného Slovenska. Možno by sme prišli na zaujímavé zistenia z porovnania týchto dvoch regiónov.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

DOSTÁL, O. 2005. Konzervativizmus: Chudoba a jej príčiny. In Týždeň. [online]. 2005, no. 49 [cit. 2005-12-5]. Dostupné na internete:

<<http://www.konzervativizmus.sk/article.php?723>>

DŽAMBAZOVIČ, R.- GERBERY, D. 2004. Chudoba a sociálna exklúzia/inklúzia: Skupiny najviac ohrozené sociálnou exklúziou a námety na riešenie/prevenciu: výskumná správa. Bratislava: MPSVaR, 2004. 114s. Dostupné na internete:

<<http://www.sspr.gov.sk/texty/File/pdf/2004/rodina/CHUDOBA.pdf>>

DŽAMBAZOVIČ, R. 2007. Chudoba na Slovensku. Diskurz, rozsah a profil chudoby. Bratislava: Univerzita Komenského, 2007. 232s. ISBN 978-80-223-2428-1.

GIDDENS, A. 1999. Sociologie. Praha: Argo, 1999. 595s. ISBN 80-7203-124-4.

HRONCOVÁ, J. – KRAUS, B. a kol. 2006. Sociálna patológia pre sociálnych pracovníkov a pedagógov. Banská Bystrica: PF UMB, 2006. 252s. ISBN 80-8083-223-4.

KARÁSEK, J. 1993. K otázke hraníc chudoby obyvateľstva Slovenskej republiky. In Sociológia. 1993, roč. 25, č. 1-2, s. 53-67.

KATUŠČÁK, D. 2004. Ako písať záverečné a kvalifikačné práce. 3.vyd. Nitra: Enigma, 2004. 135s. ISBN 80-89132-10-3.

LESAY, I. 2007. Chudoba: Nebezpečné tabu. In Slovo. [online]. 2007, no. 13. Dostupné na internete:

<<http://www.noveslovo.sk/clanok.asp?id=15117>>

MAREŠ, P. 1999. Sociologie nerovnosti a chudoby. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. 248s. ISBN 80-85850-61-3.

MARTINCOVÁ, M. 2005. Nezamestnanosť ako makroekonomický problém. Bratislava: Vydané v edícii Ekonómia, 2005. 127s. ISBN 80-8078-038-2.

MATULAY, S. 2008. Príručka pre pisateľov bakalárskych a magisterských prác. Nitra: FF UKF, 2008. 35s.

ONDREJKOVIČ, P. a kol. 2001. Sociálna patológia. 2. vyd. Bratislava: VEDA, 2001. 310s. ISBN 80-224-0685-6.

ONDREJKOVIČ, P. a kol. 2009. Sociálna patológia. 3. vyd. Bratislava: VEDA, 2009. 580s. ISBN 978-80-224-1074-8.

ROCHOVSKÁ, A. – HORŇÁK, M. 2008. Chudoba a jej percepcia v marginálnych regiónoch Slovenska. Práca podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV-0579-07. Bratislava. Dostupné na internete:
<http://www.humannageografia.sk/projekt1/download/Rochovska_Hornak.pdf>

TVRDOŇ, M. – KASANOVA, A. 2004. Chudoba a bezdomovstvo. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2004. 141s. ISBN 80-8050-776-7.

VALNÁ, S. – FILIPOVÁ, J. 1996. Dopad spoločenskej transformácie na diferenciaciu sociálno-ekonomickej situácie domácností. In Aktuálne otázky zmien sociálnej politiky a politiky zamestnanosti na Slovensku. Bratislava: VÚPSVaR, 1996. s. 138-151.

Národná správa o ľudskom rozvoji Slovenská republika 2000. Podoby chudoby na Slovensku. Chudoba a sociálna exklúzia. Dostupné na internete:
<http://www.cphr.sk/undp2000sl_06_cast3.pdf>

Zákon o hmotnej núdzi: Zákon č. 599/2003 Z. z. Dostupné na internete:
<<http://www.employment.gov.sk/DIS/dis/index.php?SMC=1&id=129>>

Zákon o službách zamestnanosti: Zákon č. 5/2004 Z. z. Dostupné na internete:
<<http://www.employment.gov.sk/index.php?SMC=1&id=1153>>

Zákon o sociálnych službách: Zákon č. 448/2008 Z. z. Dostupné na internete:
<<http://www.employment.gov.sk/index.php?SMC=1&id=706>>

Zákon o životnom minime: Zákon č. 252/2009 Z. z. Dostupné na internete:

<<http://www.employment.gov.sk/DIS/dis/index.php?SMC=1&id=170>>

Brožúry obce Stožok: Stožok 1773 – 1998, vydal Obecný úrad Stožok v roku 1998 pri príležitosti 225. výročia prvej písomnej zmienky o obci Stožok.

<<http://www.stozok.sk/Article:50>>

<http://www.detva.sk/?id_menu=349208limited_level=1&stop=menu=34918>

<http://www.detva.sk/?id_menu=38881>

<<http://www.portal.statistics.sk/mosmis/sk/run.html>>

<http://www.upsvar-zv.sk/statistiky/Obec_012010.pdf>

PRÍLOHA A

Dobrý deň,

v rukách máte dotazník, ktorý je súčasťou mojej bakalárskej práce. Týka sa chudoby ako spoločensky nežiaduceho javu a jej podôb. Chcela by som Vás poprosiť o jeho úprimné, zodpovedné vyplnenie.

Dotazník je anonymný a získané informácie budú použité výlučne pre potreby mojej bakalárskej práce. Prosím Vás o pozorné prečítanie každej otázky a o pravdivú odpoveď.

Spôsob vyplňania dotazníka je veľmi jednoduchý. Odpovede, s ktorými najviac súhlasíte, zakrúžkujte alebo odpoveď dopíšte na vyznačené miesto.

Ďakujem za ochotu a čas, ktorý ste strávili pri vyplnení tohto dotazníka.

Radka Kulichová, FF UKF v Nitre, sociológia, 3. ročník

1. Pohlavie: a) muž

b) žena

2. Vek: a) 18-26

b) 27-45

c) 46-62

d) nad 63

3. Najvyššie ukončené vzdelanie? a) základné

b) stredné bez maturity

c) stredné s maturitou

d) vysokoškolské

4. Ste? a) študent

b) zamestnaný

c) nezamestnaný

d) dôchodca

5. Bývate? a) obec Stožok

b) ostatné obce okresu Detva

6. Pod pojmom chudoba rozumiete? (zakrúžkujte len jednu možnosť)

- a) nedostatok finančných prostriedkov
- b) neschopnosť zabezpečiť si základné životné potreby (obživa, bývanie, ošatenie)
- c) stav pod úrovňou životného minima
- d) problém vychádzajúci z politickej situácie v krajine
- e) iné, napíš.....

7. Kedy je podľa Vás možné konštatovať, že človek je chudobný?

Napíš

.....

.....

.....

8. Ktoré z uvedených príčin podľa Vás podmieňujú vznik chudoby? (zakrúžkujte maximálne 3 možnosti)

- a) nevzdelanosť
- b) lenivosť
- c) nezamestnanosť
- d) apatia
- e) choroby
- f) nepriaznivá geografická poloha
- g) politická situácia
- h) iná, napíš.....

9. Považujete región, v ktorom bývate za chudobný?

- a) áno
- b) skôr áno
- c) neviem
- d) skôr nie
- e) nie

10. Myslíte si, že zmena bydliska by zlepšila Vašu finančnú situáciu?

- a) áno
- b) skôr áno
- c) neviem
- d) skôr nie
- e) nie

11. Svoju domácnosť považujete za?

- a) veľmi chudobnú
- b) chudobnú
- c) priemernú
- d) bohatú
- e) veľmi bohatú

12. Mávate finančné problémy?

- a) veľmi často
- b) často
- c) občas
- d) zriedka
- e) nikdy

13. Je schopná Vaša domácnosť platiť základné mesačné výdavky?

- a) áno, bez problémov
- b) s určitými ťažkosťami
- c) s veľkými ťažkosťami
- d) nie je schopná

14. Ste spokojní s finančnou situáciou vo Vašej domácnosti?

- a) áno
- b) skôr áno
- c) neviem
- d) skôr nie
- e) nie

15. Ktorú z nasledovných možností považujete za prvoradú pre riešenie chudoby?

- a) zmena politickej situácie
- b) zmena geografickej polohy
- c) viac pracovných príležitostí
- d) nebyť apatický
- e) iná, napíš.....

Ďakujem za spoluprácu!